

Materiál k přípravě na obecnou část vstupní zkoušky znalce

podle zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Praha, 28. 5. 2021

Studijní materiál k přípravě na obecnou část vstupní zkoušky znalce podle zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Metodická a studijní pomůcka pro znalce a žadatele o znalecké oprávnění

Vydává: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Odbor insolvenční a soudních znalců, Oddělení soudních znalců a tlumočnicků, Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2

Autor: JUDr. Vladimír Sharapaev

Schválil: Mgr. Jan Benýšek

Počet stran: 49

Místo a rok vydání: Praha, 2021

Tento materiál byl vypracován na půdě Odboru insolvenčního a soudních znalců Ministerstva spravedlnosti ČR v rámci dobré správní praxe jako studijní pomůcka pro účely přípravy na obecnou část vstupní zkoušky znalce podle § 10 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Materiál neobsahuje vyčerpávající informace o výkonu znalecké činnosti a má pouze podpůrný charakter. Studium tohoto materiálu nenahrazuje povinnost seznámit se s příslušnými právními předpisy. Zde obsažené informace jsou aktuální ke dni vydání materiálu uvedenému na titulní straně, přičemž materiál se může průběžně aktualizovat. Názory a závěry obsažené v tomto materiálu nejsou právně závazné.

Další informace jsou k dispozici na informačním portálu Ministerstva spravedlnosti pro znalce na webu <https://znalci.justice.cz/>.

Obsah

I. Úvod	5
1.1 Právní úprava znalecké činnosti	5
1.2 Vstupní zkouška znalce	7
II. Práva a povinnosti znalců	9
2.1 Obecné povinnosti	9
2.2 Povinnost mlčenlivosti	12
2.3 Notifikační povinnost	13
2.4 Vyloučení znalce	16
2.5 Odmítnutí výkonu znalecké činnosti	17
2.6 Evidence posudků	18
2.7 Komunikační povinnost a datové schránky	18
2.8 Odpovědnost za újmu a povinné pojištění znalců	20
2.9 Archivační povinnost	23
2.10 Povinnost projednání zadání znaleckého posudku	23
III. Výkon znalecké činnosti	24
3.1 Definice znalecké činnosti	24
3.2 Vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost	24
3.3 Pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost	25
3.4 Zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost	26
3.5 Způsob provedení znaleckého úkonu	28
3.6 Znalečné a jeho vyúčtování	34
IV. Výkon dohledu a přestupková odpovědnost	38
4.1 Dohled nad výkonem znalecké činnosti	38
4.2 Přestupková odpovědnost znalců	39
V. Procesní aspekty výkonu znalecké činnosti	43
5.1 Trestní řízení	43
5.2 Občanské soudní řízení	46
5.3 Soudní řízení správní	47
5.4 Správní řízení	48

Relevantní právní předpisy upravující výkon znalecké činnosti:

- zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
- zákon č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích
- vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti
- vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném
- vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví
- vyhláška č. 508/2020 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů konzultanta přibraného pro účely trestního řízení

Relevantní procesní předpisy:

- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Seznam používaných zkratk:

- **ZnalZ** – zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
- **TŘ** – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- **OSŘ** – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- **SŘS** – zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- **ZŘS** – zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- **PřestZ** – zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- **SpŘ** – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

I. Úvod

1.1 Právní úprava znalecké činnosti

Dne 1. ledna 2021 nabyl účinnosti zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále jen „ZnalZ“), který v rozsahu znalecké činnosti nahradil zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Nová právní úprava obsažená v ZnalZ přinesla celou řadu změn, mezi nimi i povinnost žadatelů o znalecké oprávnění podle nové právní úpravy složit tzv. vstupní zkoušku znalce.¹

ZnalZ provádějí tři základní podzákonné právní předpisy, a to konkrétně (i) vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti (dále jen „**vyhláška o znalecké činnosti**“), (ii) vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném (dále jen „**vyhláška o znalečném**“), (iii) vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví (dále jen „**vyhláška o odvětvích**“). Se ZnalZ dále souvisí vyhláška č. 508/2020 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů konzultanta přibraného pro účely trestního řízení.

Vyhláška o znalecké činnosti upravuje zejména způsob vykonání vstupní zkoušky znalce a rozdílové zkoušky (jejich formu, obsah a průběh), minimální limit pojistného plnění z pojištění znalce pro jednotlivé obory a odvětví, způsob provedení znaleckého úkonu a náležitosti znaleckého úkonu, užívání znalecké pečeti a znalecké doložky, postup při zpracování znaleckého posudku a jeho náležitosti a způsob vedení evidence posudků.

Vyhláška o znalečném upravuje výši a způsob určení znalečného, způsob vyúčtování znalečného a rozsah snížení, odepření nebo zvýšení odměny za výkon znalecké činnosti.

Vyhláška o odvětvích stanoví jednak seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů (příloha č. 1), a jednak výčet oborů a odvětví, pro které je nutné doložit získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti nebo absolvovat specializační studium podle § 8 odst. 1 písm. c) ZnalZ včetně uvedení toho, o jaké osvědčení nebo specializační studium se jedná, a výčet oborů a odvětví, pro které je nutno doložit osvědčení vydané profesní komorou podle § 8 odst. 1 písm. d) ZnalZ včetně uvedení toho, o jakou komoru se jedná (příloha č. 2).

Vyhláška o odměně konzultanta v trestním řízení upravuje výši a způsob určení odměny konzultanta přibraného orgánem činným v trestním řízení pro účely trestního řízení, výši a způsob určení náhrady účelně vynaložených hotových výdajů konzultanta a způsob výplaty odměny a náhrady hotových výdajů.

¹ Tato povinnost se vztahuje na všechny žadatele o znalecké oprávnění podle ZnalZ, tedy i na znalce, kteří získali znalecké oprávnění podle zákona č. 36/1967 Sb. a vykonávají znaleckou činnost na základě přechodných ustanovení ZnalZ. Podá-li však znalec jmenovaný podle zákona č. 36/1967 Sb. před uplynutím pětiletého přechodného období podle § 46 odst. 2 ZnalZ žádost o zápis do seznamu znalců podle nového zákona, považuje se zvláštní část vstupní zkoušky za splněnou a tento znalec tedy koná pouze obecnou část vstupní zkoušky.

Kromě shora uvedených právních předpisů postavení znalce při výkonu znalecké činnosti dále upravují procesní předpisy vztahující se k jednotlivým druhům řízení:

- a) **Trestní řízení** – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) („**TŘ**“)
- b) **Občanské soudní řízení (civilní řízení)** – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („**OSŘ**“) a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních („**ZŘS**“)
- c) **Správní řízení** – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád („**SpŘ**“) a zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich („**PřestZ**“)
- d) **Soudní řízení správní** – zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („**SŘS**“)

Pokud jde o procesní předpisy, od znalců se neočekává podrobná znalost celého znění těchto předpisů a znalci by tak měli být obeznámeni s těmi částmi uvedených předpisů, které se týkají výkonu znalecké činnosti. Jedná se především o následující ustanovení:

Zákon č. 141/1961 Sb.	- § 2 odst. 11
(TŘ)	- § 35 odst. 3
	- § 50 odst. 2
	- § 51b
	- § 56 odst. 1
	- § 73g odst. 3
	- § 89 odst. 2
	- § 104c odst. 3
	- § 105 až 111
	- § 111a
	- § 113 odst. 1
	- § 116 až 118
	- § 157 odst. 3
	- § 210, 211 odst. 5, 213 a 215 odst. 2

Zákon č. 99/1963 Sb.	- § 17
(OSŘ)	- § 40a odst. 1
	- § 52 odst. 1
	- § 100 odst. 3
	- § 102a odst. 1
	- § 114a odst. 2 písm. d)
	- § 125 až 127a
	- § 139 odst. 2
	- § 142 odst. 3
	- § 147 odst. 2
	- § 148 odst. 2
	- § 151 odst. 2 a 4

- § 238 odst. 1 písm. f)
- § 320 odst. 2, § 320ab odst. 2, § 328 odst. 2, § 338mb odst. 1, § 349 odst. 2
- § 336 odst. 1 a 2

- Zákon č. 500/2004 Sb. (SpŘ)**
- § 14
 - § 18
 - § 51 odst. 1
 - § 56
 - § 138 odst. 4

- Zákon č. 150/2002 Sb. (SŘS)**
- § 8
 - § 49 odst. 5
 - § 58 odst. 2
 - § 59 odst. 2
 - § 60 odst. 6

- Zákon č. 292/2013 Sb. (ZŘS)**
- § 3 odst. 2 písm. c)
 - § 36
 - § 38
 - § 70
 - § 129 písm. j)
 - § 181 odst. 1 a § 235 odst. 2

1.2 Vstupní zkouška znalce

Vstupní zkouška znalce je upravena v § 10 ZnalZ a § 5 až 35 vyhlášky o znalecké činnosti. Vstupní zkouška se skládá ze dvou částí, a to z **obecné části**, kterou se ověřují zejména znalosti právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti znalosti procesních předpisů, a znalosti náležitostí znaleckého posudku,² a **zvláštní části**, kterou se ověřuje zejména schopnost vypracovat znalecký posudek a znalosti z oboru a odvětví a specializace. S ohledem na skutečnost, že tento materiál je určen toliko pro přípravu na obecnou část vstupní zkoušky, dále bude pojednáno pouze o této části.

Obecná část vstupní zkoušky je neveřejná a koná se v českém jazyce formou **písemného multiple-choice testu**, kde žadatel musí z nabízených možností zvolit jednu či více správných

² Viz § 10 odst. 1 ZnalZ. Podle § 6 odst. 1 písm. b) vyhlášky o znalecké činnosti se kromě teoretické znalosti uvedených právních předpisů testuje také schopnost tyto předpisy aplikovat. Cílem obecné části vstupní zkoušky tedy je ověřit, zda se žadatel o oprávnění vykonávat znaleckou činnost dostatečně orientuje v právních předpisech, které s výkonem této činnosti souvisejí, a tedy zda znalosti žadatele a jeho schopnosti tyto právní předpisy aplikovat dávají záruku řádného výkonu povolání znalce. Žadatel by měl zejména prokázat orientaci v povinnostech znalců a také znalost náležitostí jím prováděných úkonů.

odpovědí na uzavřenou otázku. Zkouška trvá nejdéle 150 minut, z nichž **maximálně 90 minut** je určeno na vypracování písemného testu, a dalších **60 minut** je určeno na případné doplnění odpovědí o odůvodnění (viz dále). Testové otázky jsou neveřejné, ledaže je Ministerstvo spravedlnosti vyřadí z užívání. Na zkoušku se žadatel **sám nepřihlašuje** a den, čas a místo konání vstupní zkoušky bude žadateli oznámeno Ministerstvem spravedlnosti.³ Vstupní zkouška se nemůže konat před uplynutím 30 dnů od odeslání oznámení, ledaže žadatel souhlasí s jejím dřívějším konáním.⁴

Žadatel musí před zahájením vstupní zkoušky jednoznačně prokázat svou totožnost (zejm. občanským průkazem). Žadatel může použít během písemného testu jako pomůcky pouze psací potřeby a právní informační systémy a další programové vybavení zpřístupněné Ministerstvem spravedlnosti, resp. Justiční akademií. Ministerstvo může vyloučit ze vstupní zkoušky žadatele, který v jejím průběhu použil nedovolené pomůcky, nepracoval samostatně, nebo jinak ohrozil účel vstupní zkoušky.

Žadatel splní vstupní zkoušku, pokud odpoví správně na **alespoň 75 % testových otázek**, neodstoupí od vstupní zkoušky a nebude z ní vyloučen. Samotný test se píše nejdéle 90 minut (tj. dalších 60 minut je časová dotace určena na případné doplnění odpovědí o odůvodnění – viz dále). Ministerstvo nejpozději po uplynutí 90 minut od zahájení testu **zpřístupní hodnocení testu**, přičemž pokud žadatel podle hodnocení písemného testu nesplnil vstupní zkoušku, hodnocení písemného testu je prozatímní a ministerstvo zpřístupní žadateli testové otázky, na které žadatel podle prozatímního hodnocení odpověděl nesprávně, včetně nabídky odpovědí s označením správné odpovědi a odpovědi žadatele.

Žadatel, který podle prozatímního hodnocení písemného testu nesplnil vstupní zkoušku, může v písemném testu pokračovat a **doplnit svou odpověď na otázku, na kterou podle prozatímního hodnocení písemného testu odpověděl nesprávně, o její odůvodnění**, tj. může odůvodnit, proč jím zvolenou odpověď nadále považuje za správnou. Na odůvodnění svých odpovědí má žadatel 60 minut a toto odůvodnění bude následně posouzeno ministerstvem.

Závěrem se sluší zmínit, že ačkoliv je tento materiál pochopitelně určen znalcům a žadatelům o znalecké oprávnění jako fyzickým osobám, drtivá většina dále popsaných práv a povinností znalců **vztahuje i na znalecké kanceláře a znalecké ústavy**.⁵

³ Viz § 7 odst. 1 vyhlášky o znalecké činnosti.

⁴ Viz § 7 odst. 2 tamtéž.

⁵ Srov. § 1 odst. 2 ZnalZ.

II. Práva a povinnosti znalců

2.1 Obecné povinnosti

ZnalZ v § 1 odst. 3 a 4 stanoví pět základních povinností znalců. Jedná se o povinnosti:

- a) vykonávat znaleckou činnost **pouze v oboru, odvětví a specializaci**, pro které má oprávnění;
- b) vykonávat znaleckou činnost **s odbornou péčí**;
- c) vykonávat znaleckou činnost **osobně**;
- d) vykonávat znaleckou činnost **nezávisle a nestranně**; a
- e) vykonávat znaleckou činnost **ve sjednané nebo stanovené době**.

Porušením kterékoliv ze shora uvedených povinností se znalec může dopustit přestupku podle ZnalZ:

Ad a). Porušením povinnosti vykonávat znaleckou činnost *pouze v oboru, odvětví a specializaci*, pro které má oprávnění, se znalec může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. a) ZnalZ**.

O porušení této povinnosti se bude jednat zejména v případě, kdy se znalec v rámci znaleckého zkoumání bude vyjadřovat k otázkám ležícím mimo rozsah jeho znaleckého oprávnění, a to ať už k **otázkám spadajícím do jiného oboru, odvětví či specializace** (např. pokud znalec s oprávněním posuzovat určité předměty, jenž není zároveň znalcem v oboru Ekonomika, v rámci svého znaleckého zkoumání stanoví cenu jím posuzovaného předmětu), anebo k **otázkám, jejichž zodpovídání znalci vůbec nepřísluší** (typicky **otázky právní⁶**). Porušením povinnosti vykonávat znaleckou činnost pouze v oboru, odvětví a specializaci naopak **není využívání obecných znalostí a poznatků celého oboru** při posuzování konkrétních otázek spadajících do specializace znalce.

Zakázané posuzování právních otázek znalcem kromě **výkladu zákonů a podzákoných právních předpisů** zahrnuje také vyjadřování se i k dalším otázkám, jejichž posouzení je určeno soudům či jiným orgánům veřejné moci. O nepřípustné posuzování právních otázek se tak kupříkladu bude jednat v případě, kdy se znalec bude vyjadřovat k tomu, zda určitá osoba **jednala v souladu s určitým standardem chování, a to i tehdy, pokud tento standard chování není stanoven obecně závazným právním předpisem**, ale např. technickou normou či jiným profesním nebo odborným standardem (např. péče řádného hospodáře). Posuzováním

⁶ Určitou výjimku z tohoto pravidla tvoří obor Právní vztahy k cizině, kde se znalci mohou vyjadřovat k právním otázkám týkajícím se práva jiného státu.

právních otázek dále je i situace, kdy se znalec vyjadřuje k otázkám viny a trestu, zavinění, přičetnosti atd., nebo pokud samostatně hodnotí důkazy.⁷

Ad b), d) et e). Porušením povinností vykonávat znaleckou činnost (i) *s odbornou péčí*, (ii) nezávisle a nestranně, či (iii) ve sjednané nebo stanovené době se znalec může dopustit přestupku podle § 39 odst. 1 písm. b) ZnalZ.

Povinnost vykonávat znaleckou činnost *s odbornou péčí* (dle předchozí právní úpravy *řádně*) obecně zakládá požadavek na tzv. výkon této činnosti *de lege artis*, tedy podle nejlepších a obecně uznávaných pravidel toho kterého oboru. Jedná se tedy – lapidárně řečeno – o povinnost postupovat s určitým standardem odborné péče, který se od znalců coby osob mimořádně kvalifikovaných a certifikovaných pro výkon této činnosti státem, očekává. Tato povinnost se přitom nevztahuje pouze k pravidlům a standardům jednotlivých oborů coby vědních a aplikovaných disciplín, nýbrž také k dodržování postupů spojených s výkonem činnosti znalce, a tedy i postupů pro tuto činnost specifických.⁸

Povinnost vykonávat znaleckou činnost *nezávisle* znamená, že znalci nesmějí při výkonu své činnosti **přijímat pokyny týkající se obsahu znaleckých úkonů od jiných osob a ani tyto pokyny plnit**. V rámci výkonu znalecké činnosti se tedy znalci nesmějí nacházet ve vztahu subordinace (podřízenosti) a musejí být nezávislí. Povinnost vykonávat činnost *nestranně* oproti tomu znamená, že v souvislosti s výkonem znalecké činnosti nesmí existovat vztah podjatosti vůči zadavateli, kterékoliv ze stran případného sporu či účastníkovi řízení, zástupci, orgánu veřejné moci či podjatosti pro vztah znalce k věci (viz dále).

Povinnost vykonávat znaleckou činnost *ve sjednané nebo stanovené době* reflektuje nutnost včasného plnění úkolů a dodržování termínů, které jsou zásadní především z hlediska hladkého průběhu řízení, v nichž mají být znalecké úkony používány. Nesplnění této povinnosti může kromě přestupkové odpovědnosti založit též právo zadavatele **zkrátit odměnu až o 50 %**.⁹

Ad c). Porušením povinnosti vykonávat znaleckou činnost *osobně* se znalec může dopustit přestupku podle § 39 odst. 1 písm. b) ZnalZ.

Obsahem povinnosti vykonávat znaleckou činnost *osobně* je požadavek, aby tyto činnosti vykonávaly pouze osoby, které svou kvalifikací – potvrzenou v rámci licenčního řízení – dávají záruku řádného výkonu znalecké činnosti, a tedy aby namísto těchto osob předmětné činnosti fakticky nevykonávaly osoby jiné. Samotná podstata existence institutu (soudního) znalce totiž vychází z myšlenky zřízení jakéhosi seznamu osob, jejichž odbornost je správním orgánem předem posouzena a prohlášena za dostatečnou k tomu, aby daná osoba mohla řádně

⁷ Srov. např. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 3. 2. 1928, sp. zn. Zm II 383/27.

⁸ Může se např. jednat o dodržování formálních náležitostí znaleckých úkonů, zajištění jejich přezkoumatelnosti atd.

⁹ Viz § 8 odst. 1 vyhlášky o znalečném.

provádět znalecké úkony. Licencování znalců je proto neoddělitelně spojeno s konkrétní osobou, která v licenčním řízení prokáže svoji odbornost, přičemž znalecké úkony jsou svěřovány pouze těmto osobám. Znalec tedy **nemůže svěřit provádění znaleckých úkonů svému zaměstnanci, subdodavateli či jiné osobě, a to ani v případě, že úkon po těchto osobách zkontroluje a stvrdí, čímž za něj převezme odpovědnost.** Výkon znalecké činnosti tedy nelze degradovat na pouhou kontrolu a garanci řádnosti provedených úkonů. Osobní výkon činnosti **v zásadě vylučuje jakoukoliv delegaci práce spojené s prováděním znaleckých úkonů.**

Povinnost vykonávat znaleckou činnost *osobně* se aplikuje **i v případě výkonu znalecké činnosti v rámci znalecké kanceláře.**¹⁰ Znalecká kancelář, která čerpá svoje znalecké oprávnění z oprávnění jednotlivých znalců působících v této kanceláři, tak nemůže sloužit jako prostředek k rozšiřování tohoto quasi-institucionálního¹¹ oprávnění na neomezený počet dalších osob, které by působením ve znalecké kanceláři mohly obcházet licenční řízení a vykonávat znaleckou činnost z titulu působení v kanceláři. Ačkoliv tedy znalecká kancelář může poskytovat jednotlivým znalcům společné zázemí (např. administrativní, technické či pomocně-personální) pro společný výkon znalecké činnosti, tato činnost musí být stále vykonávána znalci působícími ve znalecké kanceláři osobně a nemůže ani zde být svěřena jiným osobám.

Povinnost vykonávat znaleckou činnost osobně nemůže být vyprázdněna ani využitím institutu tzv. konzultanta podle § 23 ZnalZ. Smyslem tohoto institutu je, že vyžaduje-li to povaha věci, je znalec oprávněn přibrat – vždy **se souhlasem zadavatele** – konzultanta **k posuzování zvláštních dílčích otázek.** Tuto okolnost spolu s důvody, které k ní vedly, musí znalec **uvést v doložce.** Účelem konzultanta je tedy pouze odborné poradenství stran zvláštních dílčích otázek a konzultant samostatně nesmí provádět žádný ucelený znalecký úkon, a ani mu nemůže být svěřeno vypracování či provedení částí těchto úkonů (např. zodpovězení vybraných odborných otázek). Konzultant rovněž nemůže být vnímán jako prostředek úplné kompenzace deficitu kvalifikace znalce potřebné k provedení úkonu a **delegace práce na konzultanta je z povahy jeho postavení vyloučena.** Znalci nemohou svěřit konzultantovi samostatné provedení ani vybraných dílčích částí znaleckých úkonů. Využitím institutu konzultanta tedy **nelze obcházet povinnost osobního výkonu činnosti.**

Nad rámec výše uvedených obecných povinností znalců je nutné zmínit i povinnost některých znalců **zdržet se samostatného výkonu znalecké činnosti.** Znalec může podle § 2 odst. 2 ZnalZ vykonávat znaleckou činnost buď samostatně, nebo jako **zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.** Znalec přitom může být zaměstnancem, společníkem nebo členem **pouze**

¹⁰ Viz § 1 odst. 4 věta za středníkem ZnalZ.

¹¹ Za jakési ryzí institucionální znalecké oprávnění lze považovat oprávnění znaleckých ústavů ve smyslu § 7 ZnalZ, neboť toto oprávnění náleží konkrétnímu pracovišti jako celku, přičemž toto oprávnění může být zachováno i v případě personální diskontinuity tohoto pracoviště, bude-li jeho personální substrát doplněn o nové osoby splňující zákonné požadavky pro podílení se na výkonu znalecké činnosti ve znaleckém ústavu.

jedné znalecké kanceláře.¹² Takový znalec **není oprávněn současně vykonávat znaleckou činnost samostatně** a po dobu působení ve znalecké kanceláři se proto musí zdržet samostatného výkonu znalecké činnosti.

Shora uvedené omezení se však dle znění zákona **nevztahuje na výkon funkce člena statutárního orgánu** či členství v jiném voleném orgánu obchodní korporace a znalec tedy může působit jako člen statutárního či jiného voleného orgánu (např. jednatel) v teoreticky¹³ neomezeném počtu znaleckých kanceláří.¹⁴ Znalec ve více znaleckých kancelářích naopak nemůže působit ani jako investiční společník nebo akcionář, tedy ani v případě, že by v této kanceláři znaleckou činnost fakticky nevykonával a účast v obchodní korporaci držel jako pouhý investor.¹⁵

Shora uvedený režim se vztahuje pouze na znalecké kanceláře a **neaplikuje se tedy na znalecké ústavy**. Nachází-li se znalec v pracovněprávním nebo obdobném vztahu ke znaleckému ústavu, může vykonávat znaleckou činnost rovněž samostatně, nebo jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.

2.2 Povinnost mlčenlivosti

Další povinností znalců zakotvenou ve ZnalZ je povinnost zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení (tzv. povinnost mlčenlivosti).¹⁶ Povinnost mlčenlivosti se kromě samotného znalce vztahuje i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely. O povinnosti mlčenlivosti je znalec **povinen tyto osoby písemně poučit**.¹⁷

Mlčenlivosti může znalce **zprostit pouze zadavatel**. Této povinnosti tedy znalce obecně nemůže *ad hoc* zprostit jakýkoliv orgán veřejné moci, a to např. ani orgán činný v trestním řízení.¹⁸

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na použití informací o skutečnostech přiměřeným způsobem a v anonymizované podobě pro vědecké nebo vzdělávací účely. Povinnosti mlčenlivosti se nelze dovolat ani vůči orgánu veřejné moci, před kterým probíhá řízení, v němž má být znalecký úkon použit. Povinnosti mlčenlivosti se dále **nelze dovolat ani vůči**

¹² Viz § 6 odst. 2 ZnalZ.

¹³ Tato možnost však naráží na povinnost péče řádného hospodáře ve smyslu § 159 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, která fakticky znemožňuje řádný výkon funkce ve větším počtu obchodních korporací.

¹⁴ V takovém případě se však musí jednat o skutečný výkon funkce člena statutárního či jiného voleného orgánu a nikoliv tedy o zastřený výkon znalecké činnosti. Znalec tedy v každé další znalecké kanceláři nebude vystupovat z pozice znalce, nýbrž jako jakýkoliv jiný jednatel či člen statutárního orgánu nenadaný tímto zvláštním postavením.

¹⁵ Pro investování však znalci mohou využít institutu tzv. tiché společnosti podle § 2747 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

¹⁶ Viz § 20 ZnalZ.

¹⁷ Viz § 20 odst. 2 ZnalZ.

¹⁸ Tamtéž.

Ministerstvu spravedlnosti a tato povinnost tedy není důvodem pro neposkytnutí součinnosti v rámci provádění kontroly, dalších úkonů v rámci výkonu dohledu nad znaleckou činností, nebo pro neposkytnutí posudku v souvislosti se správním řízením.¹⁹

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na **řízení proti osobě, která vykonala znalecký úkon**,²⁰ nebo proti zadavateli v souvislosti s touto činností, ani na spory mezi nimi. V jiných případech než v těch stanovených zákonem nelze informace, které jsou předmětem povinnosti mlčenlivosti, použít.²¹

Porušením povinnosti mlčenlivosti se znalec může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. g) ZnalZ**. Znalec se může rovněž dopustit přestupku tím, že poruší povinnost poučít další osoby o povinnosti mlčenlivosti, a to konkrétně přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. h) ZnalZ**.

2.3 Notifikační povinnost

ZnalZ dále upravuje tzv. oznamovací (notifikační) povinnost znalců vůči Ministerstvu spravedlnosti.²² Znalec je v první řadě povinen **oznámit ministerstvu veškeré skutečnosti, které mohou vést k pozastavení nebo zániku jeho znaleckého oprávnění**. K tomuto oznámení musí dojít neprodleně po vzniku rozhodné skutečnosti, nejpozději však **do 10 pracovních dnů ode dne, kdy tato skutečnost nastala**.

Oznamovací povinnost se vztahuje zejména na následující skutečnosti:

- a) zahájení trestního stíhání znalce pro trestný čin;²³
- b) vzetí znalce do vazby nebo jeho nástup do výkonu trestu odnětí svobody;²⁴
- c) existence zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě znemožňujících výkon znalecké činnosti;²⁵

¹⁹ Viz § 20 odst. 3 věta za středníkem ZnalZ.

²⁰ Znalec tak kupříkladu neporuší povinnost mlčenlivosti v případě, kdy prozradí informace, které se dozvěděl v souvislosti s provedeným znaleckým úkonem, v rámci své obhajoby v trestním řízení.

²¹ Tyto informace nelze použít ani v případě, že se jedná o informace pro zadavatele bezvýznamné, ani pokud tyto informace neobsahují osobní údaje ani obchodní tajemství zadavatele či dalších osob.

²² Viz zejm. § 24 ZnalZ.

²³ Toto je důvodem pro pozastavení znaleckého oprávnění podle § 13 odst. 2 písm. a) ZnalZ, a to až do doby pravomocného skončení trestního stíhání. Ministerstvo při pozastavení zohlední zejména, zda se jedná o trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem znalecké činnosti a zda se jedná o trestný čin, který ohrožuje důvěru v řádný výkon této činnosti. Tato povinnost znalce není dotčena povinností orgánu činného v trestním řízení vyznamet ministerstvo o vydání usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 36 odst. 2 ZnalZ.

²⁴ Toto je důvodem pro pozastavení znaleckého oprávnění podle § 13 odst. 1 písm. a) ZnalZ, a to po dobu trvání výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Znalec se pochopitelně nedopustí přestupku tehdy, nenahlásí-li tuto skutečnost řádně nebo včas z důvodu objektivní nemožnosti splnění této povinnosti. Tato povinnost znalce není dotčena povinností orgánu činného v trestním řízení vyznamet ministerstvo o vydání usnesení o vzetí znalce do vazby podle § 36 odst. 2 ZnalZ.

²⁵ Toto je důvodem pro pozastavení znaleckého oprávnění podle § 13 odst. 2 písm. b) ZnalZ z moci úřední, tj. nikoliv jen na žádost znalce.

- d) zahájení řízení o omezení svéprávnosti znalce;²⁶
- e) znalec přestal splňovat podmínky pro výkon znalecké činnosti podle § 5 ZnalZ;²⁷
- f) existence zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě znemožňujících znalci vykonávat činnost nebo ji provádět s odbornou péčí, pokud oprávnění vykonávat činnost nebylo pozastaveno;²⁸
- g) počet znaleckých posudků vypracovaných znalcem zapsaným v seznamu déle než pět let v uplynulých 5 letech nepřesahuje 3 znalecké posudky;²⁹
- h) v případě znaleckých ústavů absence alespoň jednoho znalce oprávněného k výkonu znalecké činnosti, jehož prostřednictvím znalecký ústav vykonává znaleckou činnost, nebo osob zapojených do vědeckovýzkumné činnosti, vykonává-li ústav znaleckou činnost pomocí těchto osob;³⁰
- i) v případě znaleckých kanceláří absence alespoň dvou znalců oprávněných k výkonu znalecké činnosti, jejichž prostřednictvím kancelář vykonává znaleckou činnost.³¹

Znalci jsou dále povinni oznamovat Ministerstvu spravedlnosti změny údajů zapisovaných do seznamu znalců, a to **do 10 pracovních dnů ode dne, kdy ke změně došlo**.³² Jedná se zejména o následující údaje³³:

- a) jméno (tj. křestní jméno, resp. jména, a příjmení, popř. více příjmení) nebo název právnické osoby;
- b) údaj o tom, že znalec vykonává znaleckou činnost v rámci znalecké kanceláře;³⁴

²⁶ Toto je důvodem pro pozastavení znaleckého oprávnění podle § 13 odst. 2 písm. c) ZnalZ, a to až do doby nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí.

²⁷ Toto je důvodem pro zrušení znaleckého oprávnění z moci úřední podle § 14 odst. 1 písm. a) ZnalZ. Může se jednat např. o pozbytí odborné způsobilosti podle § 8 ZnalZ či o případy, kdy znalec přestane být bezúhonným, plně svéprávným či se na základě pravomocného rozhodnutí soudu ocitne v úpadku.

²⁸ Toto je důvodem pro zrušení znaleckého oprávnění z moci úřední podle § 14 odst. 1 písm. c) ZnalZ.

²⁹ Toto je důvodem pro zrušení znaleckého oprávnění z moci úřední podle § 14 odst. 1 písm. d) ZnalZ, přičemž ministerstvo rozhodne o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost z důvodu nečinnosti pouze tehdy, neexistují-li důvody zvláštního zřetele hodné, pro které by nemělo být rozhodnuto o zrušení oprávnění tohoto znalce. Znalecké oprávnění z tohoto důvodu nemůže být zrušeno, je-li znalec zapsán v seznamu znalců méně než 5 let. Kromě shora uvedených důvodů může ministerstvo zrušit znalecké oprávnění i z jiných důvodů, konkrétně pokud znalec nedoloží doklad o uzavřeném pojištění pro případ povinnosti nahradit újmu ve lhůtě podle § 22 odst. 4 ZnalZ, nebo pokud znalec závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje povinnost stanovenou ZnalZ.

³⁰ Srov. § 7 odst. 1 písm. c) ZnalZ.

³¹ Srov. § 6 odst. 1 písm. a) ZnalZ.

³² Viz § 16 odst. 5 ZnalZ.

³³ Srov. § 16 odst. 1 a 2 ZnalZ.

³⁴ Tímto není dotčena povinnost znalecké kanceláře podle § 47 odst. 2 ZnalZ nebo znaleckého ústavu podle § 47 odst. 1 ZnalZ.

- c) jména znalců, prostřednictvím kterých znalecká kancelář nebo znalecký ústav vykonávají znaleckou činnost v jednotlivých oborech, odvětvích a specializacích, resp. osob zapojených do vědeckovýzkumné činnosti znaleckého ústavu podle § 7 odst. 1 písm. c) nebo § 7 odst. 2 ZnalZ;
- d) sídlo;
- e) kontaktní adresa na území České republiky v případě, že znalec nemá sídlo nebo místo trvalého pobytu nebo místo pobytu podle druhu pobytu cizince na území České republiky;
- f) identifikační číslo osoby;
- g) identifikátor datové schránky;
- h) telefonní kontakt;
- i) adresa elektronické pošty;
- j) internetová stránka týkající se znalecké činnosti.

Přestože znalecká kancelář a znalecký ústav zapsané do seznamu znalců na základě přechodných ustanovení ZnalZ mají podle § 47 odst. 1 a 2 ZnalZ povinnost do 1 roku ode dne nabytí účinnosti ZnalZ prokázat ministerstvu, že vykonávají znaleckou činnost prostřednictvím znalců oprávněných k výkonu znalecké činnosti podle § 5 nebo 46 ve stejném oboru, odvětví a specializaci, touto povinností kanceláří a ústavů není dotčena **povinnost samotného znalce notifikovat výkon činnosti ve znalecké kanceláři v rámci plnění povinnosti stanovené § 16 odst. 5 ZnalZ**. Vzhledem k tomu, že se jedná o dvě samostatné povinnosti dvou odlišných subjektů, znalec jako fyzická osoba je povinen **řádně oznámit ministerstvu příslušnost ke znalecké kanceláři**.

Znalec je povinen k oznámení výše uvedených údajů přiložit doklad osvědčující danou změnu. Změna se nemusí osvědčovat v případě, pokud jde o změny již zapsané v základních registrech, veřejném rejstříku nebo v informačním systému evidence obyvatel, jedná-li se o občana České republiky, anebo v informačním systému cizinců, jedná-li se o cizince.³⁵

Znalec je dále povinen oznámit Ministerstvu spravedlnosti **změny ve skutečnostech, které jsou podmínkou pro výkon znalecké činnosti**, a to nejpozději **do 10 pracovních dnů** ode dne, kdy tato změna nastala.³⁶ Tato povinnost se částečně překrývá s oznamovací povinností stanovenou § 24 ZnalZ, neboť skutečnost, že znalec přestal splňovat podmínky pro výkon

³⁵ Viz § 16 odst. 6 ZnalZ. V případě změn nepodléhajících vystavení dokladu ze strany třetí osoby (např. změna telefonního čísla či webových stránek) může jako doklad sloužit i prohlášení znalce o tom, že ke změně došlo.

³⁶ Viz § 11 odst. 5 ZnalZ.

znalecké činnosti, je rovněž důvodem pro zrušení oprávnění podle § 14 odst. 1 písm. a) ZnalZ (viz výše).

Nesplněním oznamovací povinnosti řádně nebo ve stanovené lhůtě se znalec může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. d) ZnalZ**.

S notifikační povinností rovněž souvisí povinnost vždy **alespoň jednou ročně dokládat Ministerstvu spravedlnosti doklad o uzavřeném pojištění** pro případ odpovědnosti za újmu (viz dále).³⁷

2.4 Vyloučení znalce

K dalším povinnostem znalců patří tzv. povinnost vyloučení upravená v § 18 ZnalZ.³⁸ Obsahem této povinnosti je pravidlo, že znalec **nesmí provést znalecký úkon, jestliže lze mít důvodnou pochybnost o jeho nepodjatosti** pro jeho poměr k věci, účastníkovi řízení nebo jeho zástupci, zadavateli, orgánu veřejné moci, který znalecký posudek zadal nebo provádí řízení nebo při jiném postupu správního orgánu, kde má být znalecký posudek použit. Ustanovení o vyloučení znalce se obdobně aplikuje i na konzultanta.

Jakmile se znalec dozví o skutečnosti, pro kterou nesmí provést znalecký úkon, **musí tuto skutečnost bezodkladně oznámit zadavateli**. Ustanoví-li znalce orgán veřejné moci, pak tento orgán rozhodne, zda je znalec v dané věci z provedení úkonu vyloučen.³⁹

Vedle obecné právní úpravy vyloučení obsažené ve ZnalZ mohou jednotlivé procesní předpisy obsahovat zvláštní úpravu vyloučení znalců v konkrétních řízeních, například:

- a) v **trestním řízení** o vyloučení znalce rozhoduje orgán činný v trestním řízení, který jej k podání znaleckého posudku přibral, a v řízení před soudem předseda senátu;⁴⁰
- b) v **občanském soudním řízení** o vyloučení znalce rozhoduje předseda senátu, přičemž proti jeho usnesení není přípustný opravný prostředek;⁴¹
- c) v **soudním řízení správním** musí znalec sdělit důvody své podjatosti předsedovi senátu, přičemž o vyloučení znalce rozhoduje senát jako celek.⁴²

³⁷ Viz § 22 odst. 4 ZnalZ.

³⁸ Označení „povinnost vyloučení“ je však terminologicky nepřesná, neboť vyloučení znalce je úkon, který je zpravidla činěn ze strany jiné osoby, typicky zadavatele, který je orgánem veřejné moci. Znalec se tedy nevylučuje sám, nýbrž je vyloučen třetí stranou. Fakticky se tedy jedná o povinnost oznámit důvody své podjatosti zadavateli či jiné osobě a neprovádět úkony, z nichž je znalec vyloučen či měl být vyloučen.

³⁹ Viz § 18 odst. 2 ZnalZ.

⁴⁰ Viz § 105 odst. 2 TŘ.

⁴¹ Viz § 17 OSŘ. Pro vyloučení znalce platí přiměřeně ustanovení § 14 odst. 1, § 15, § 15a odst. 1 a 3 a § 16 odst. 3 stejného zákona.

⁴² Viz § 8 odst. 4 SŘS. Ustanovení § 8 odst. 3 stejného zákona se použije přiměřeně.

Porušením povinnosti bezodkladně oznámit zadavateli skutečnost, pro kterou znalec nesmí vykonat znalecký úkon, nebo vykonáním znaleckého úkonu ve věci, v níž měl být vyloučen, se znalec může dopustit přestupku podle § 39 odst. 1 písm. e) ZnalZ.

2.5 Odmítnutí výkonu znalecké činnosti

Znalci mají ve stanovených případech právo, a v některých případech i povinnost odmítnout provedení znaleckého úkonu. Podle § 19 odst. 1 ZnalZ znalec **musí odmítnout provést úkon**, pokud:

- a) má **pozastaveno oprávnění** vykonávat znaleckou činnost;
- b) nemá oprávnění vykonávat znaleckou činnost **v oboru, odvětví nebo specializaci**, ve kterých je potřebné úkon vykonat;
- c) počet nebo povaha zadaných, dosud nezpracovaných znaleckých posudků **neumožňuje znalci podat další znalecký úkon s odbornou péčí a včas**; nebo
- d) znalec vykonává znaleckou činnost jako zaměstnanec, společník nebo člen **znalecké kanceláře**.⁴³

Je-li zadavatelem úkonu orgán veřejné moci, **znalec až na níže uvedené výjimky nesmí odmítnout provést úkon z jiného než z výše stanovených důvodů**. Znalec však **může** odmítnout provést úkon pro orgán veřejné moci i v případě, že mu úkon neumožňují provést řádně a včas následující důvody:

- a) závažné **zdravotní okolnosti**;
- b) závažná **rodinná situace**;
- c) mimořádné nebo neočekávané **pracovní povinnosti**;
- d) jiné **vážné důvody**; nebo
- e) pokud tak stanoví **jiný zákon**.⁴⁴

Je-li zadavatelem úkonu soukromá (fyzická nebo právnická) osoba, znalec **může odmítnout provést úkon z jakéhokoliv důvodu**. Orgán veřejné moci jiného státu, než České republiky, se pro účely ZnalZ považuje za soukromou osobu a zákaz odmítnutí úkonů se na tyto orgány rovněž nevztahuje.

⁴³ Srov. § 6 odst. 2 ZnalZ.

⁴⁴ Takovým zvláštním zákonem je např. TŘ, který v § 99 a 100 zakotvuje zákaz výslechu o určitých okolnostech a právo odepřít výpověď. Ustanovení § 105 odst. 2 TŘ pak upravuje speciální právo znalce odmítnout provedení úkonu z důvodů uvedených v § 99 a 100.

Odmítnutím orgánu veřejné moci provést znalecký úkon v rozporu s § 19 ZnalZ (tj. zejména z jiných než stanovených důvodů), nebo odmítnutím písemný úkon osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit, se znalec může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. f) ZnalZ**.

2.6 Evidence posudků

Významnou povinností znalců, kterou ZnalZ nově přináší, je rovněž **povinnost zapisovat stanovené údaje podle tohoto zákona do tzv. evidence posudků**.⁴⁵ Evidence (znaleckých) posudků je informačním systémem veřejné správy vedeným způsobem umožňujícím dálkový přístup (online), jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti. Způsob vedení evidence posudků je stanoven v příloze č. 2 k vyhlášce o znalecké činnosti.⁴⁶

Znalec je povinen **do 5 pracovních dnů** ode dne zadání znaleckého posudku nebo ode dne, kdy nastala skutečnost, ke které se povinnost zápisu váže, zapisovat do evidence posudků:

- a) den zadání znaleckého posudku,
- b) den podání, případně den vysvětlení nebo doplnění znaleckého posudku,
- c) předmět znaleckého posudku,
- d) obor a odvětví, případně specializaci, ve kterých má být podán znalecký posudek,
- e) označení zadavatele znaleckého posudku,
- f) označení znalce a osob, které se podílely na jeho zpracování,
- g) termín pro vyhotovení znaleckého posudku,
- h) příslušné jednací číslo orgánu veřejné moci a
- i) údaj o vyúčtovaném a přiznaném znalečném.

V evidenci úkonů jsou kromě výše uvedených údajů rovněž vedeny další údaje, jako např. celkový počet zpracovaných znaleckých posudků zadaných v jednotlivých letech, počet zadaných, dosud nezpracovaných znaleckých posudků atd.⁴⁷ Údaje podle § 29 odst. 3 a odst. 4 písm. a), b), d) a e) jsou neveřejné. Přístup k neveřejným údajům má Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy. Na základě odůvodněné žádosti udělí správce evidence posudků přístup v nezbytném rozsahu do neveřejné části rovněž jinému orgánu veřejné moci.

Porušením povinnosti řádně a včas zapisovat stanovené údaje do evidence posudků se znalec může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. m) ZnalZ**.

2.7 Komunikační povinnost a datové schránky

Jednou z výslovně nestanovených povinností znalců, které však vyplývají z jednotlivých ustanovení jak ZnalZ, tak i zvláštních zákonů či obecných právních principů, je povinnost, která

⁴⁵ Viz § 29 ZnalZ.

⁴⁶ Srov. § 60 vyhlášky o znalecké činnosti.

⁴⁷ Viz § 29 odst. 4 ZnalZ.

by se dala lapidárně označit jako povinnost komunikační. Obsahem této povinnosti je to, že by znalci měli řádně komunikovat se zadavateli a potenciálními zadavateli úkonů a reagovat na pokusy o spojení činěné prostřednictvím kontaktů uvedených v seznamu znalců (např. telefon, e-mail atd.).

Řádná komunikace je nezbytná především v zájmu fungování systému zadávání znaleckých úkonů, neboť orgány veřejné moci mimo jiné mají **povinnost se znalcem předem projednat zadání znaleckého posudku, jakožto i termín jeho provedení.**⁴⁸ Znalci dále mají i povinnost na žádost orgánu veřejné moci provést **předběžný odhad předpokládané výše znaleckého,** které si provedení úkonu vyžádá. Naplnění tohoto zákonem předvídaného postupu se přitom fakticky znemožňuje v případě, kdy znalec nemůže být zastížen na jím uvedených kontaktech, což by mohlo mimo jiné působit jako procesní obstrukce či závažná překážka v řízení. Kromě povinnosti komunikace s potenciálním zadavatelem před zadáním úkonu je rovněž významná **povinnost se zadavatelem komunikovat i průběžně v souvislosti s úkonem již prováděným.** Znalec se tak ignorováním pokusů o jeho kontaktování může dopustit porušení ZnalZ, za což mu může být uložena písemná výtka, či dokonce pokuta v přestupkovém řízení.

Jakousi zvláštní komunikační povinností znalců je dále **povinnost využívat datových schránek,** které jim byly zřízeny v souvislosti s výkonem znalecké činnosti.⁴⁹ Ačkoliv se opět jedná o povinnost ZnalZ výslovně nestanovenou, do datové schránky budou znalcům doručovány všechny písemnosti ze strany orgánů veřejné moci, jejichž povaha to umožňuje, přičemž **tyto písemnosti jsou v případě jejich nevyzvednutí z datové schránky řádně doručeny fikcí.**⁵⁰ Skutečnost, že znalec nevyužívá datovou schránku, resp. tuto schránku pravidelně nekontroluje a nevybírá, tak může **jít k tíži znalce,** jemuž budou doručovány písemnosti, s jejichž obsahem není seznámen, které však budou působit právní účinky.

V důsledku ignorace zpráv doručovaných do datové schránky se tak znalec může dopustit přestupku, přičemž **neseznámení se s obsahem doručované zprávy znalce nemůže zbavit přestupkové odpovědnosti.** V důsledku nevybírání datové schránky může znalci rovněž vzniknout i občanskoprávní odpovědnost za **škodu způsobenou porušením povinnosti reagovat na žádost o poskytnutí svých služeb** podle § 2431 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“).

⁴⁸ Viz § 25 odst. 1 věta druhá ZnalZ.

⁴⁹ Srov. § 4 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

⁵⁰ Viz § 17 odst. 3 a 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba **ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručení posledním dnem této lhůty** (s výjimkou případů, kdy je náhradní doručení výslovně vyloučeno).

2.8 Odpovědnost za újmu a povinné pojištění znalců

V rámci výkonu znalecké činnosti může dojít k situacím, kdy v souvislosti s výkonem znalecké činnosti bude třetím stranám způsobena škoda, resp. újma. Tato újma může být způsobena zejména porušením některé z povinností stanovených ZnalZ, přičemž typicky se může jednat o povinnost vykonávat znaleckou činnost s odbornou péčí.

A. Odpovědnost za újmu způsobenou znalcem

Ačkoliv obecnou úpravu náhrady újmy obsahuje ObčZ, ZnalZ obsahuje speciální ustanovení o odpovědnosti znalce za újmu. Podle § 21 odst. 1 ZnalZ je znalec povinen **nahradit újmu, kterou způsobil v souvislosti s výkonem znalecké činnosti**. Povinnost nahradit újmu se aplikuje i v případě, kdy byla tato újma způsobena konzultantem či jinou osobou podílející se na výkonu znalecké činnosti, neboť **odpovědnost za tyto osoby nese vždy znalec**.⁵¹

Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.⁵² Hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu.⁵³ Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.⁵⁴

Pro vznik povinnosti nahradit újmu podle ZnalZ **se nevyžaduje zavinění** (např. ve formě úmyslu či nedbalosti) a znalec tedy odpovídá za způsobenou újmu objektivně.⁵⁵ ZnalZ však v § 21 odst. 2 stanoví tzv. liberační důvod, podle kterého se znalec může zprostit odpovědnosti, **prokáže-li, že újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat**.

Ustanovení o jakési quasi-odpovědnosti znalců mohou rovněž obsahovat procesní předpisy. Tak kupříkladu podle § 147 odst. 2 OSŘ může civilní soud **uložit znalci, který zavinil náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, aby je nahradil účastníkům řízení**. Stejnou povinnost může civilní soud podle § 148 odst. 2 stejného zákona uložit i ve prospěch státu, vznikly-li mu zaviněně náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly. Obdobné ustanovení dále obsahuje i SŘS, který v § 60 odst. 6 upravuje právo správního soudu **uložit znalci, aby státu nebo druhému účastníkovi nahradil náklady, které vznikly jeho zaviněním**.

⁵¹ Srov. důvodová zpráva k § 21 odst. 1 ZnalZ. Srov. také § 2914 ObčZ, podle něhož ten, kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám.

⁵² Viz § 2951 odst. 1 ObčZ.

⁵³ Viz § 2952 ObčZ.

⁵⁴ Viz § 2951 odst. 2 ObčZ.

⁵⁵ Srov. § 2895 ObčZ. Srov. také rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 29 ICdo 49/2014 publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 16/2018.

Pro úplnost lze zmínit, že vedle mimosmluvní odpovědnosti za újmu se na znaleckou činnost rovněž aplikují ustanovení ObčZ o **porušení smluvní povinnosti**. Poruší-li tedy znalec coby smluvní strana povinnost ze smlouvy, musí nahradit škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.⁵⁶ Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.⁵⁷

Znalci může rovněž vzniknout odpovědnost za **škodu způsobenou porušením občanskoprávní povinnosti reagovat na žádost o poskytnutí svých služeb**, kterou může typicky porušit v důsledku nevybírání datové schránky či ignorování pokusů o jeho oslovení prostřednictvím kontaktů uveřejněných v seznamu znalců.⁵⁸

B. Povinné pojištění znalců

S povinností nahradit újmu způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti souvisí další (v tomto případě již veřejnoprávní) významná povinnost znalců zavedená ZnalZ, a sice **tzv. povinnost pojištění**.⁵⁹

Znalec musí být nově **pojištěn pro případ povinnosti nahradit újmu** způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti, a to **po celou dobu výkonu znalecké činnosti** (tedy i v době pozastavení této činnosti). Povinnost být pojištěn nemá pouze znalecký ústav, který je organizační složkou státu nebo vnitřní organizační jednotkou této složky, a také znalec, který vykonává znaleckou činnost jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.⁶⁰ Povinnost být pojištěn naopak **má znalec vykonávající znaleckou činnost ve znaleckém ústavu**, neboť vedle činnosti ve znaleckém ústavu může tento znalec vykonávat znaleckou činnost i samostatně, a proto se na něj v plném rozsahu nemůže vztahovat pojištění ústavu.⁶¹

Povinnost pojištění se **vztahuje i na znalce, kteří mají výkon znalecké činnosti pozastaven podle § 13 ZnalZ**, neboť znalec může v omezeném rozsahu provádět znalecké úkony i během pozastavení (viz dále).

⁵⁶ Viz § 2913 odst. 1 ObčZ.

⁵⁷ Viz § 2913 odst. 2 ObčZ.

⁵⁸ Viz § 2431 ObčZ.

⁵⁹ Viz § 22 odst. 1 ZnalZ.

⁶⁰ Viz § 22 odst. 2 ZnalZ. V případě organizačních složek státu je povinnost nahradit újmu a solventnost ústavu garantována státem. V případě znalců vykonávajících činnost v rámci znalecké kanceláře tíží povinnost pojištění znaleckou kancelář, a proto znalec, který nesmí zároveň vykonávat znaleckou činnost samostatně, pojištěn jako fyzická osoba být nemusí.

⁶¹ Srov. § 22 odst. 2 ZnalZ *a contrario*.

Pojištění musí být sjednáno tak, aby **výše limitu pojistného plnění byla úměrná možným újmám, které lze v rozumné míře předpokládat**, přičemž vyhláška o znalecké činnosti zároveň stanoví i **minimální limit** pojistného plnění z pojištění znalce, který činí **1 000 000 Kč pro znalce** (fyzické osoby) a **5 000 000 Kč pro znalecké kanceláře a znalecké ústavy**.⁶² Minimální limit by se měl vztahovat ke každé pojistné události a **nejedná se tedy o souhrnný limit pro všechny pojistné události** nastalé během sjednané doby pojištění.⁶³

Minimální limit pojistného plnění však nelze v žádném případě ztotožňovat s limitem přiměřeným a žádoucím, neboť se jedná pouze o spodní hranici limitu stanovenou společně pro všechny obory a odvětví. Znalec tedy automaticky nesplní povinnost být pojištěn sjednáním pojištění s minimálním stanoveným limitem, neboť má zároveň **povinnost přizpůsobit limit pojistného plnění povaze a rozsahu své znalecké činnosti** jakožto i **rizikům**, která lze rozumně předpokládat. V případě, že znalec například podává větší počet znaleckých posudků či jím vypracovávané znalecké posudky mají ze své povahy potenciál způsobit škodu většího rozsahu, takový znalec musí **sjednat vyšší limit pojistného plnění**.

Vedle samotné povinnosti být pojištěn má znalec také povinnost **zasílat doklady o uzavřeném pojištění pro případ odpovědnosti za újmu Ministerstvu spravedlnosti**.⁶⁴ Jedná se přitom o povinnost mimořádně významnou z hlediska existence znaleckého oprávnění, neboť ZnalZ spojuje nepříznivé konsekvence dosahující až intenzity zrušení znaleckého oprávnění právě **s nedoložením dokladu o pojištění**, nikoliv s existencí pojištění jako takovou.⁶⁵ Doklad o pojištění musí znalec obecně dokládat ministerstvu vždy alespoň jednou ročně, konkrétně pak:

- a) **do 60 pracovních dnů** ode dne zápisu do seznamu,
- b) **do konce kalendářního roku**, který předchází roku, na nějž se pojištění vztahuje,
- c) **do 15 dnů** (tj. nikoliv pracovních dnů⁶⁶) ode dne, kdy došlo ke změně, která zakládá povinnost změny pojištění,
- d) **do 1 týdne**⁶⁷ ode dne, kdy o to ministerstvo **požádá**.

Nedoloží-li znalec Ministerstvu spravedlnosti doklad o uzavřeném pojištění pro případ povinnosti nahradit újmu ve lhůtě podle § 22 odst. 4 ZnalZ, ministerstvo nejprve vyzve znalce

⁶² Viz § 22 odst. 3 ZnalZ a § 38 vyhlášky o znalecké činnosti. Minimální limity pojistného plnění jsou shodné pro všechny obory a odvětví.

⁶³ ZnalZ ani vyhláška o znalecké činnosti roční limit pojistného plnění neupravují. Sjednání tohoto limitu je tedy v gesci smluvních stran (znalce a pojistitele).

⁶⁴ Viz § 22 odst. 4 ZnalZ.

⁶⁵ Srov. § 14 odst. 1 písm. b) ZnalZ.

⁶⁶ Do běhu lhůty se nezapočítává den, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty. Připadá-li konec této lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší příští pracovní den (srov. § 40 odst. 1 písm. a) a c) SpŘ).

⁶⁷ Lhůta určená podle týdnů končí uplynutím toho dne, který se svým označením shoduje se dnem, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty (srov. § 40 odst. 1 písm. b) SpŘ).

k poskytnutí tohoto dokladu ve stanovené přiměřené lhůtě (nehrozí-li nebezpečí z prodlení), a nebude-li doklad ani na tuto výzvu poskytnut, pak **rozhodne o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost**. Nedodržením povinnosti mít sjednané pojištění po celou dobu výkonu znalecké činnosti se znalec může rovněž dopustit přestupku anebo mu může být uložena písemná výtka.

2.9 Archivační povinnost

Jednou z nových povinností znalců, které nová právní úprava přináší, je i povinnost **archivovat vyhotovené znalecké posudky**.⁶⁸

Znalec má nově povinnost **vyhotovit stejnopis znaleckého posudku** podaného v listinné podobě a **uchovat jej nejméně po dobu 10 let ode dne podání znaleckého posudku**. Znalec má shodnou povinnost i v případě posudků vyhotovených v elektronické podobě, přičemž tyto posudky musí znalec se všemi náležitostmi podle § 27 odst. 2 ZnalZ uchovat nejméně po dobu 10 let ode dne podání znaleckého posudku.

Znalec, který v rozporu s § 27 odst. 3 ZnalZ nevyhotoví stejnopis znaleckého posudku předloženého v listinné podobě nebo jej neuchová po dobu alespoň 10 let, se může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. j) ZnalZ**.

2.10 Povinnost projednání zadání znaleckého posudku

Kromě povinností souvisejících se samotným výkonem znalecké činnosti má znalec i povinnosti před provedením znaleckého úkonu. Nejvýznamnější z těchto povinností stanovených ZnalZ je povinnost znalce **předem projednat zadání znaleckého posudku a lhůtu pro podání znaleckého posudku se zadavatelem**.⁶⁹ Účelem této povinnosti je zkvalitnění znalecké činnosti v důsledku včasné komunikace znalce se zadavatelem, v jejímž rámci znalec má možnost zejména upřesnit znění jednotlivých znaleckých otázek a pomoci tak zadavateli coby laikovi v jeho oboru docílit co nejpřílehavějšího posudku, který by vyčerpávajícím způsobem uspokojil potřeby zadavatele.

Znalec v rámci předběžného projednání zadání posudku musí zejména pomoci zadavateli přesně naformulovat odborné otázky tak, aby posouzení těchto otázek nevyžadovalo překročení znaleckého oprávnění a aby tyto otázky byly formulovány korektně z odborného hlediska. Znalec musí zároveň upozornit zadavatele, že na zodpovězení některých otázek znalec nemá oprávnění, nebo že se jedná o otázky právní, které znalci zodpovídat nepřísluší. Bude-li však zadavatel na svých formulacích trvat, **znalec je povinen i přesto podle svých nejlepších schopností a v mezích ZnalZ a svého oprávnění položené otázky zodpovědět** (přičemž např. nesmí zodpovědět právní otázky či překročit znalecké oprávnění).⁷⁰

⁶⁸ Viz § 27 odst. 3 ZnalZ.

⁶⁹ Viz § 25 odst. 1 ZnalZ.

⁷⁰ Znalec může odmítnout provedení úkonu, avšak pouze za podmínek podle § 19 ZnalZ.

III. Výkon znalecké činnosti

3.1 Definice znalecké činnosti

Znalecká činnost, resp. výkon této činnosti, je definován v § 1 odst. 1 ZnalZ, a to jako **provádění znaleckých úkonů, zejména zpracování a podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení, a činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení**. K výkonu znalecké činnosti jsou oprávněni pouze znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy.⁷¹

Znalecká činnost je tedy činností úkonovou a znalci vykonávají svou činnost prostřednictvím jednotlivých **znaleckých úkonů**, jejichž náležitosti a podmínky jejich provedení upravují ZnalZ a vyhláška o znalecké činnosti. Tato definice znalecké činnosti by se však neměla zaměřovat s pojmem výkonu znalecké činnosti ve smyslu § 22 odst. 1 ZnalZ, který je používán speciálně pro účely povinného pojištění znalců (viz výše). Pro účely povinnosti být pojištěn se výkon znalecké činnosti *de facto* překrývá s trváním znaleckého oprávnění a znalec tudíž musí být pojištěn i v době, kdy zásadně neprovádí žádné znalecké úkony.⁷²

3.2 Vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost

Oprávnění vykonávat znaleckou činnost vzniká **zápisem do seznamu znalců**.⁷³ Tuto činnost tedy znalci nemohou vykonávat již ode dne splnění všech podmínek, resp. složení slibu, nýbrž až ode dne, kdy jejich oprávnění bude publikováno ve veřejné části seznamu. Ministerstvo spravedlnosti запиše žadatele do seznamu znalců, splnil-li žadatel podmínky pro výkon znalecké, a to **do 10 pracovních dnů ode dne splnění podmínek** (v případě znaleckých kanceláří a ústavů) **nebo ode dne složení slibu** (v případě znalců – fyzických osob). Rozhodnutí o zápisu do seznamu znalců se písemně nevyhotovuje a toto rozhodnutí nabývá právní moci zápisem do seznamu.⁷⁴

Ministerstvo spravedlnosti vydá znalci průkaz znalce a potvrzení opravňující jej k objednávce a převzetí znalecké pečeti. Postup při vydávání průkazů, jednotnou úpravu znalecké pečeti a

⁷¹ Viz § 2 odst. 1 ZnalZ. Tímto není dotčen institut tzv. osoby vykonávající jednorázově znaleckou činnost neboli tzv. znalce *ad hoc* ve smyslu § 26 ZnalZ. Na tuto osobu se pro účely jednorázového podání znaleckého posudku hledí, jako by byla znalcem (popř. znaleckou kanceláří či znaleckým ústavem), nicméně se jedná o pouhou zákonnou fikci (srov. § 26 odst. 5 ZnalZ).

⁷² Opačný výklad ustanovení § 22 odst. 1 ZnalZ by vedl k absurdním závěrům, neboť prostřednictvím tohoto výkladu by mohlo být dospěno k tomu, že znalec musí být pojištěn pouze v době provádění znaleckých úkonů, přičemž jakmile znalec přestane znalecké úkony provádět (např. v noci během spánku či během dovolené), nevykonává znaleckou činnost, a tudíž nemusí být pojištěn. Povinnost mít sjednané pojištění by tedy v tomto případě byla fakticky zredukována na provádění konkrétních úkonů, což je v přímém rozporu se záměrem zákonodárce.

⁷³ Viz § 11 odst. 1 ZnalZ.

⁷⁴ Viz § 11 odst. 3 ZnalZ.

barvu této pečeti stanoví vyhláška o znalecké činnosti. Znalecká pečeť tedy musí splňovat parametry stanovené vyhláškou.⁷⁵

Znaleckou pečeti lze opatřit **pouze znalecký posudek**. Znalec tedy nesmí znaleckou pečeti opatřovat jiné, byť formální písemnosti (např. dopisy) ani protokoly vyhotovované orgány veřejné moci.⁷⁶ Znalec, který neoprávněně opatří znaleckou pečeti listinu, která není znaleckým posudkem, se může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. l) ZnalZ**.

3.3 Pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost

Znalec má právo požádat Ministerstvo spravedlnosti o dočasné pozastavení svého oprávnění, a to z jakéhokoliv důvodu.⁷⁷ Žádost o pozastavení znaleckého oprávnění **musí být písemná**⁷⁸ a musí v ní být uvedeno, na jakou dobu má být oprávnění pozastaveno. Pozastavením oprávnění vykonávat znaleckou činnost však **není dotčena povinnost znalce být pojištěn** pro případ náhrady újmy způsobené v souvislosti s výkonem znalecké činnosti (viz výše). Pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost a ukončení pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost bude zaznamenáno v seznamu znalců.⁷⁹

Žádost o pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost lze podat **na dobu nejdéle 3 let**, a to i opakovaně, **celková doba pozastavení však nesmí činit více než 6 let**.⁸⁰ V rozhodnutí o pozastavení oprávnění se vždy stanoví doba, na kterou se toto oprávnění pozastavuje. Ministerstvo spravedlnosti ukončí pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost na žádost znalce, pokud tomu nebrání závažné důvody.⁸¹

Po dobu pozastavení oprávnění znalec **zásadně** (až na níže uvedené výjimky) **nesmí vykonávat znaleckou činnost**. O této skutečnosti přitom musí bezodkladně informovat všechny zadavatele dosud nerozpracovaných znaleckých posudků, neboť tyto posudky již znalec nezpracuje.⁸²

Pozastavením oprávnění vykonávat znaleckou činnost však **není dotčena povinnost dokončit již rozpracované znalecké posudky a doplnit nebo vysvětlit již podané znalecké posudky**, pokud to není v rozporu s důvodem pozastavení činnosti. Pokud by dokončení již rozpracovaných znaleckých posudků bylo v rozporu s důvodem pozastavení činnosti, musí být tato skutečnost uvedena v rozhodnutí o pozastavení činnosti a znalec musí o této skutečnosti

⁷⁵ Viz § 37 vyhlášky o znalecké činnosti.

⁷⁶ Viz § 28 odst. 8 ZnalZ.

⁷⁷ Viz § 13 odst. 1 písm. a) ZnalZ.

⁷⁸ Písemnou formu přitom ve většině případů nesplňuje obyčejný e-mail, a proto taková žádost by měla být učiněna primárně prostřednictvím datové schránky, osobně či poštou, případně e-mailem s elektronickým podpisem.

⁷⁹ Viz § 13 odst. 5 ZnalZ.

⁸⁰ Viz § 13 odst. 3 ZnalZ.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Viz § 13 odst. 4 ZnalZ. Znalec dále má explicitně stanovenou povinnost odmítnout provést znalecký úkon, pokud má pozastaveno oprávnění vykonávat znaleckou činnost (viz § 19 odst. 1 písm. a) ZnalZ).

bezodkladně informovat všechny zadavatele dotčených rozpracovaných znaleckých posudků. Dojde-li k pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost, musí znalec **vrátit zadavateli podklady sloužící pro zpracování znaleckého posudku**, a to bez zbytečného odkladu.

Kromě pozastavení znaleckého oprávnění na žádost samotného znalce Ministerstvo spravedlnosti v odůvodněných případech rovněž může (a v některých případech i musí) **pozastavit oprávnění vykonávat činnost z moci úřední**. Ministerstvo může pozastavit oprávnění vykonávat znaleckou činnost, pokud:

- a) bylo zahájeno trestní stíhání znalce pro trestný čin;⁸³
- b) existují zdravotní nebo jiné závažné důvody dlouhodobě znemožňující výkon znalecké činnosti; nebo
- c) bylo zahájeno řízení o omezení svéprávnosti znalce.⁸⁴

Ministerstvo **musí pozastavit oprávnění** vykonávat znaleckou činnost, byl-li znalec vzat do vazby nebo nastoupil do výkonu trestu odnětí svobody, a to po dobu trvání výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody.⁸⁵

Existenci výše uvedených důvodů je znalec **povinen Ministerstvu spravedlnosti notifikovat** (viz výše).⁸⁶ Opravný prostředek proti rozhodnutí o pozastavení oprávnění vykonávat činnost **nemá odkladný účinek**.⁸⁷

3.4 Zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost

Oprávnění vykonávat znaleckou činnost zaniká⁸⁸:

- a) smrtí znalce;
- b) zánikem znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu;
- c) oznámením o ukončení znalecké činnosti;⁸⁹ nebo
- d) právní mocí rozhodnutí o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost.

⁸³ Oprávnění může v tomto případě být pozastaveno až do doby pravomocného skončení trestního stíhání. Ministerstvo při pozastavení zohlední zejména, zda se jedná o trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem znalecké činnosti a zda se jedná o trestný čin, který ohrožuje důvěru v řádný výkon znalecké činnosti (viz § 13 odst. 2 písm. a) ZnalZ).

⁸⁴ Oprávnění může v tomto případě být pozastaveno až do doby nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí (viz § 13 odst. 2 písm. c) ZnalZ).

⁸⁵ Viz § 13 odst. 1 písm. a) ZnalZ.

⁸⁶ Srov. § 24 ZnalZ.

⁸⁷ Viz § 13 odst. 6 ZnalZ.

⁸⁸ Viz § 14 odst. 3 ZnalZ.

⁸⁹ V tomto případě oprávnění zaniká k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bylo oznámení doručeno Ministerstvu spravedlnosti (viz § 14 odst. 3 písm. b) ZnalZ). Ukončení své činnosti znalec pouze oznamuje, tj. o ukončení se nežadá.

Ministerstvo spravedlnosti **z moci úřední rozhodne o zrušení oprávnění** vykonávat znaleckou činnost, pokud:

- a) znalec přestal splňovat podmínky pro výkon znalecké činnosti⁹⁰;
- b) znalec nedoloží doklad o uzavřeném pojištění pro případ povinnosti nahradit újmu ve lhůtě podle § 22 odst. 4 ZnalZ;
- c) znalec nemůže ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě vykonávat znaleckou činnost nebo ji nemůže vykonávat s odbornou péčí a oprávnění vykonávat znaleckou činnost nebylo pozastaveno,
- d) znalec zapsaný v seznamu znalců déle než 5 let v uplynulých 5 letech nezpracuje alespoň 3 znalecké posudky;⁹¹ nebo
- e) znalec závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje povinnost stanovenou ZnalZ.

Je-li to možné a nehrozí-li nebezpečí z prodlení, Ministerstvo spravedlnosti před vydáním rozhodnutí o zrušení oprávnění **vyzve znalce k nápravě ve stanovené přiměřené lhůtě**. Nedojde-li ze strany znalce ke zjednání nápravy ve stanovené lhůtě, ministerstvo oprávnění zruší.⁹²

Po zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost musí ten, komu byly poskytnuty podklady sloužící pro vypracování znaleckého posudku, nebo ten, kdo má podklady u sebe, tyto **podklady bez zbytečného odkladu vrátit zadavateli**. Dále ten, komu byla vydána znalecká pečeť a průkaz, nebo ten, kdo má znaleckou pečeť a průkaz u sebe, musí **odevzdat znaleckou pečeť a průkaz** bez zbytečného odkladu ministerstvu. Ministerstvo následně zaznamená zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost do seznamu znalců.⁹³

Pro úplnost a vyloučení pochybností lze uvést, že v případě zániku znaleckého oprávnění oznámením musí znalec odevzdat pečeť a průkaz až po skutečném zániku tohoto oprávnění, ke kterému dojde **k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bylo oznámení doručeno Ministerstvu spravedlnosti**.⁹⁴ Pečeť a průkaz by tedy znalci neměli zasílat společně s oznámením o ukončení činnosti, neboť v okamžiku doručení tohoto oznámení jejich oprávnění nadále trvá. ZnalZ zároveň vůbec nepočítá s odevzdáváním tzv. znaleckých deníků a tyto deníky tedy znalci odevzdávat Ministerstvu spravedlnosti nemusejí.

⁹⁰ Srov. § 5 ZnalZ.

⁹¹ Srov. § 35 odst. 4 ZnalZ. Ministerstvo rozhodne o zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost z důvodu nečinnosti tehdy, neexistují-li důvody zvláštního zřetele hodné, pro které by nemělo být rozhodnuto o zrušení oprávnění tohoto znalce. Z důvodu nečinnosti nelze zrušit oprávnění znalce, který je zapsán v seznamu znalců méně než 5 let.

⁹² Viz § 14 odst. 2 ZnalZ.

⁹³ Viz § 14 odst. 4 a 5 ZnalZ. Zánik oprávnění však nebude zaznamenán ihned po doručení oznámení, nýbrž až k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bylo oznámení doručeno Ministerstvu spravedlnosti (srov. § 14 odst. 3 písm. c) ZnalZ).

⁹⁴ Viz § 14 odst. 3 písm. c) ZnalZ.

3.5 Způsob provedení znaleckého úkonu

Jednou z nejvýznamnějších změn, které nová právní úprava znalectví přinesla, je pregnantní úprava způsobu podání znaleckého posudku a náležitostí tohoto posudku. Nová právní úprava tak stanoví **povinnou strukturu znaleckého posudku, postup při zpracování znaleckého posudku**, jakožto i další – formální a obsahové – **náležitosti tohoto posudku**.

A. Postup při zpracování znaleckého posudku

Znalecký posudek se podává v listinné podobě, případně i v podobě elektronické (viz dále). Znalecký posudek lze rovněž podat ústně do protokolu.⁹⁵

Podaný znalecký posudek musí být:

- a) úplný;
- b) pravdivý; a
- c) přezkoumatelný.⁹⁶

Znalecký posudek lze považovat za úplný, pravdivý a přezkoumatelný zejména tehdy, pokud:

- a) posudek **neobsahuje smyšlenku, zkreslení nebo omyl**;
- b) znalec dodržel při zpracování znaleckého posudku **postup stanovený ZnalZ a vyhláškou o znalecké činnosti**; a
- c) posudek **úplně a srozumitelně zachycuje postup**, kterým znalec tento posudek zpracoval, včetně použitých metod a postupů, jakožto i odůvodnění jejich použití.⁹⁷

Znalecký posudek musí⁹⁸ být zpracován **v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví** (tzv. *de lege artis*).⁹⁹ V souladu s obecně uznávanými postupy a

⁹⁵ Viz § 27 odst. 1 ZnalZ. Ačkoliv obecná úprava obsažená ve ZnalZ vychází z toho, že se znalecký posudek zásadně podává v listinné (příp. elektronické) podobě, zvláštní předpisy mohou obsahovat speciální úpravu způsobu provedení znaleckého úkonu. Tak kupříkladu v trestním řízení se znalecký úkon zásadně provádí ústním výsledkem znalce, což vychází ze základních zásad tohoto řízení (srov. § 2 odst. 11 TŘ). Vypracoval-li však znalec posudek písemně, stačí, aby se při výsledku naň odvolal a jej stvrdil. Nebyl-li posudek vypracován písemně, nadiktuje jej znalec při výsledku do protokolu (viz § 108 odst. 1 TŘ).

⁹⁶ Viz § 28 odst. 1 ZnalZ.

⁹⁷ Srov. § 42 vyhlášky o znalecké činnosti.

⁹⁸ Zákodárce v případě úpravy odborného standardu zpracování posudku zvolil tzv. přístup „*comply or explain*“ (z angl. „dodržuj či vysvětluj“), kdy znalec při zpracování znaleckého posudku musí buď používat obecně uznávané a užívané metody a postupy (comply), nebo – pokud se od těchto metod a postupů odchýlí – odůvodnit, proč k takovému odchýlení se došlo (explain). Nepostupuje-li znalec podle obecně uznávaných odborných standardů a ani nevysvětlí, proč se od těchto standardů odchýlil, pak nedostává své povinnosti vykonávat znaleckou činnost s odbornou péčí, poněvadž postup znalce se stává nepřezkoumatelným a případně i nesprávným.

⁹⁹ Přestože zákon zde mluví pouze o oboru a odvětví, tato povinnost se implicitně vztahuje i na konkrétní specializaci, existují-li obecně uznávané postupy a standardy specifické pro tuto specializaci.

standardy obsahuje závěr posudku jednoznačné odpovědi na položené otázky. Pokud podklady nebo metoda neumožňují znalci vyslovit jednoznačný závěr, musí znalec vždy **uvést všechny relevantní skutečnosti snižující přesnost závěru**.¹⁰⁰

Znalec je povinen znalecký posudek na žádost orgánu veřejné moci, před nímž má být znalecký posudek použit, **osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit**.¹⁰¹

Vyhláška o znalecké činnosti dále stanoví postup, který znalec při zpracování posudku musí dodržovat.¹⁰² Znalec tak při zpracování znaleckého posudku:

- a) vybere zdroj dat;
- b) sebere nebo vytvoří data;
- c) zpracuje data;
- d) provede analýzu dat a zformuluje její výsledky;
- e) interpretuje výsledky analýzy dat;
- f) zkontroluje svůj postup podle písmen a) až e); a
- g) zformuluje závěr posudku.

Ad a). Zdrojem dat je informační databáze, předmět ohledání, fyzická osoba, písemnost obsažená ve spisu, který vede orgán veřejné moci, nebo kterou předložila fyzická nebo právnická osoba, nebo jiný zdroj informací, které jsou potřebné k odpovědi na zadanou odbornou otázku.¹⁰³

Znalec vybere zdroj dat ve vztahu k zadané odborné otázce a s ohledem na způsob sběru nebo tvorby dat. Znalec si zdroj dat opatří sám nebo prostřednictvím jiné osoby nebo orgánu veřejné moci. Vybraný zdroj dat musí být **věrohodný**. Pokud znalec nemohl ověřit věrohodnost zdroje dat, zformuluje skutečnosti, pro které nemohl ověření provést.¹⁰⁴ Pokud je to možné a účelné, znalec vybere více zdrojů dat.

Ad b). Znalec sebere nebo vytvoří data způsobem, který je adekvátní jejich zdroji a analýze dat. Znalec sebere nebo vytvoří pouze data, která bude analyzovat a která jsou reprezentativní a ve vztahu k zadané odborné otázce srovnatelná nebo z jiných důvodů vhodná.¹⁰⁵

Ad c). Znalec zpracuje data způsobem, který odpovídá analýze dat a který předchází jejich zbytečnému znehodnocení nebo spotřebování nebo zbytečné změně. Znalec zpracuje data

¹⁰⁰ Viz § 28 odst. 5 ZnalZ.

¹⁰¹ Viz § 28 odst. 6 ZnalZ.

¹⁰² Viz § 52 vyhlášky o znalecké činnosti. Při zpracování dodatku se postupuje stejně jako při zpracování znaleckého posudku v rozsahu, který odpovídá předmětu dodatku.

¹⁰³ Viz § 53 odst. 1 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹⁰⁴ Ověření věrohodnosti zdroje dat však nelze zaměňovat s hodnocením důkazů, které znalci nenáleží. Pokud znalec nemohl ověřit věrohodnost zdroje dat, musí uvést tuto skutečnost ve výčtu a uvést též skutečnosti, pro které nemohl ověření provést (viz § 41 odst. 1 vyhlášky o znalecké činnosti).

¹⁰⁵ Viz § 54 vyhlášky o znalecké činnosti.

jejich zafixováním, přizpůsobením analýze nebo validací. Validací se rozumí ověření vhodnosti dat k analýze.

Ad d) et e). Znalec provede analýzu dat takovým způsobem, aby z výsledků analýzy bylo možné zformulovat odpověď na zadanou odbornou otázku.

Ad f). Znalec při kontrole svého postupu zohlední též veškeré skutečnosti, které vzhledem k použitým podkladům a metodám mohou snižovat přesnost závěru znaleckého posudku.

Ad g). Znalec zformuluje na základě výsledků analýzy dat závěr znaleckého posudku tak, aby byl jednoznačnou odpovědí výhradně na zadanou odbornou otázku.

Pokud podklady nebo metoda **neumožňují vyslovit jednoznačný závěr**, znalec zformuluje odpověď na zadanou odbornou otázku s nejvyšší možnou přesností a zformuluje též **podmínky správnosti závěru nebo jiné skutečnosti snižující jeho přesnost**. Pokud nelze odpovědět na zadanou otázku vůbec, znalec uvede tuto skutečnost jako odpověď na zadanou odbornou otázku.

B. Znalecký posudek v listinné podobě

Znalecký posudek musí obsahovat následující **povinné náležitosti**:¹⁰⁶

a) titulní stranu obsahující¹⁰⁷

- a. označení znalce a zadavatele znaleckého posudku,*
- b. číslo jednací zadavatele znaleckého posudku, pokud je zadavatelem orgán veřejné moci a pokud jej zadavatel znalci sdělil,*
- c. označení „znalecký posudek“ a číslo položky, pod kterou je znalecký posudek zapsán v evidenci posudků,*
- d. stručný popis předmětu znaleckého posudku,*
- e. obor a odvětví, případně specializace, ve kterých má být podán znalecký posudek,*
- f. číslo vyhotovení a celkový počet vyhotovení,*
- g. datum zpracování znaleckého posudku, a případně též*
- h. údaj o počtu stran znaleckého posudku včetně příloh;*

b) zadání znaleckého posudku obsahující¹⁰⁸

- a. odbornou otázku zadanou zadavatelem znaleckého posudku,*
- b. údaj, pro jaké účely má být znalecký posudek použit, a*
- c. skutečnosti sdělené zadavatelem, které mohou mít dle jeho názoru vliv na přesnost závěru znaleckého posudku;*¹⁰⁹

¹⁰⁶ Viz § 28 odst. 2 ZnalZ.

¹⁰⁷ Viz § 39 odst. 1 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹⁰⁸ Viz § 40 odst. 1 tamtéž.

¹⁰⁹ Pokud zadavatel nesdělil znalci žádnou skutečnost, která může mít vliv na přesnost závěru znaleckého posudku, znalec to uvede v zadání znaleckého posudku (viz § 40 odst. 2 vyhlášky o znalecké činnosti).

- c) **výčet podkladů** obsahující¹¹⁰
 - a. *popis postupu znalce při výběru zdrojů dat,*
 - b. *výčet vybraných zdrojů dat,*
 - c. *popis zdrojů dat, a případně též*
 - d. *skutečnost, že znalec nemohl ověřit věrohodnost zdroje dat, jakožto i skutečnosti, pro které nemohl ověření provést;*
- d) **nález** obsahující¹¹¹
 - a. *popis postupu znalce při sběru nebo tvorbě dat,*
 - b. *popis postupu znalce při zpracování dat, a*
 - c. *výčet těchto dat;*
- e) **posudek** obsahující¹¹²
 - a. *popis postupu znalce při analýze dat, a*
 - b. *výsledky analýzy dat;*
- f) **odůvodnění** v rozsahu umožňujícím přezkoumatelnost znaleckého posudku obsahující alespoň¹¹³
 - a. *interpretaci výsledků analýzy dat, a*
 - b. *kontrolu postupu znalce;*
- g) **závěr** obsahující¹¹⁴
 - a. *citaci zadané odborné otázky,*
 - b. *odpověď na zadanou odbornou otázku, a případně též*
 - c. *podmínky správnosti závěru nebo jiné skutečnosti snižující jeho přesnost;*¹¹⁵
- h) je-li to možné, **přílohy** potřebné k zajištění přezkoumatelnosti znaleckého posudku;
- i) znaleckou **doložku**; a
- j) otisk **znalecké pečeti**.

Pokud se znaleckým posudkem **přezkoumává jiný znalecký posudek**, titulní strana obsahuje též údaj o této skutečnosti a údaj, který znalecký posudek se přezkoumává.¹¹⁶ Titulní strana **dodatku ke znaleckému posudku** obsahuje namísto označení „znalecký posudek“ označení „dodatek“ a údaj, ke kterému znaleckému posudku je dodatek zpracován. V ostatním se ustanovení o náležitostech znaleckého posudku použijí pro náležitosti dodatku přiměřeně.¹¹⁷

Znalec musí uvést údaje podle § 39 odst. 1 písm. a), b) a e) vyhlášky o znalecké činnosti a číslo položky, pod kterou je znalecký posudek zapsán v evidenci posudků, ve formátu stanoveném touto vyhláškou pro zápis do evidence posudků.¹¹⁸

¹¹⁰ Viz § 41 odst. 1 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹¹¹ Viz § 41 odst. 2 tamtéž.

¹¹² Viz § 41 odst. 3 tamtéž.

¹¹³ Viz § 41 odst. 4 tamtéž.

¹¹⁴ Viz § 41 odst. 5 tamtéž.

¹¹⁵ Toto se v závěru uvede pouze tehdy, pokud podklady nebo metoda neumožňují vyslovit jednoznačný závěr.

¹¹⁶ Viz § 39 odst. 3 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹¹⁷ Viz § 51 tamtéž.

¹¹⁸ Viz § 60 tamtéž.

V případě, že byl znalecký **posudek zpracován znaleckou kanceláří**, musí být mezi osobami, které se podílely na zpracování, uveden a podepsán vždy alespoň jeden znalec, jehož prostřednictvím znalecká kancelář vykonává znaleckou činnost, z oboru a odvětví, případně specializace, ve kterých byl znalecký posudek zpracován. V případě, že byl znalecký posudek **zpracován znaleckým ústavem**, musí být podepsán znalcem nebo osobou uvedenou v § 7 odst. 1 písm. c) nebo § 7 odst. 2 a dále musí být ve znaleckém posudku uvedeno, kdo se podílel na jeho zpracování a kdo je povinen znalecký posudek na žádost orgánu veřejné moci osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit. Znalecký posudek zpracovaný znaleckým ústavem musí být vzat na vědomí postupem upraveným vnitřními předpisy tohoto znaleckého ústavu. Údaj o vzetí na vědomí znaleckého posudku v něm musí být uveden, a to včetně data a podpisu odpovědné osoby.

Znalecký posudek **musí být zpracován přehledně**. Pokud je to třeba k zajištění přehlednosti, znalecký posudek obsahuje zejména seznam kapitol, tabulek, grafů a zkratk. Znalecký posudek obsahuje též seznam příloh nebo údaj, že znalecký posudek je bez příloh.¹¹⁹

Pokud se na zpracování znaleckého posudku **podílelo více osob**, ve znaleckém posudku se u jednotlivých jeho částí uvede, kdo se podílel na jejich zpracování. Pokud se na zpracování znaleckého posudku **podílel konzultant**, znalec označí ve znaleckém posudku zvláštní dílčí otázku posuzovanou konzultantem a uvede, který konzultant ji posuzoval.¹²⁰

Pokud se znaleckým posudkem **přezkoumává jiný znalecký posudek**, znalec se též konkrétně, stručně a srozumitelně vyjádří z hlediska jednotlivých kroků postupu podle § 52 vyhlášky o znalecké činnosti též k postupu, kterým byl zpracován přezkoumávaný znalecký posudek. Znalec uvede tato vyjádření ve zvláštní části znaleckého posudku.¹²¹

Strany znaleckého posudku **musejí být očíslovány**. Pokud je to možné a účelné, musejí být též očíslovány strany příloh znaleckého posudku a vhodným způsobem označeny přílohy znaleckého posudku tak, aby nebylo možné jednotlivé přílohy vzájemně zaměnit. Strany jednotlivých příloh znaleckého posudku lze očíslovat zvlášť.¹²²

Poslední strana znaleckého posudku obsahuje:¹²³

- a) údaj, **zda znalec přibral konzultanta** k posuzování zvláštních dílčích otázek, a případně též označení konzultanta a důvod, pro který jej znalec přibral,
- b) označení **jiné osoby než konzultanta**, která se podílela na zpracování znaleckého posudku, pokud jej zpracoval znalecký ústav,

¹¹⁹ Viz § 43 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹²⁰ Viz § 44 tamtéž.

¹²¹ Viz § 45 tamtéž.

¹²² Viz § 47 tamtéž.

¹²³ Viz § 46 odst. 1 tamtéž. Ustanovení § 39 odst. 4 vyhlášky o znalecké činnosti se pro údaje uvedené na poslední straně znaleckého posudku a ve znalecké doložce, které se zapisují též do evidence posudků, použije obdobně.

- c) označení osoby, která je povinna na žádost orgánu veřejné moci osobně **stvrdit nebo doplnit znalecký posudek** nebo blíže vysvětlit jeho obsah, pokud znalecký posudek zpracoval znalecký ústav,
- d) údaj o **vzetí na vědomí znaleckého posudku**, pokud jej zpracoval znalecký ústav,
- e) údaj, zda byla sjednána **smluvní odměna** nebo zda náhrada nákladů znalce byla sjednána odchylně od zákona,
- f) znaleckou **doložku**, případně též doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, kterou umístí před znaleckou doložku,
- g) otisk **znalecké pečeti** a
- h) **datum a podpis osob**, které mají povinnost znalecký posudek podepsat.

Znalecká doložka připojená na poslední stranu posudku musí obsahovat:¹²⁴

- a) označení seznamu, v němž je znalec zapsán,¹²⁵
- b) označení oboru, odvětví a specializace, ve kterých je znalec oprávněn podávat znalecké posudky, a
- c) číslo položky, pod kterou je znalecký posudek zapsán v evidenci znaleckých posudků.

V případě posudku podávaného v listinné podobě musí být tento posudek **sešit** a sešivací šňůra musí být **přípevněna k poslední straně a přetištěna znaleckou pečeti**.¹²⁶

Pokud není dobře možné **sešit přílohy se znaleckým posudkem** nebo je zpracovat v témže souboru jako znalecký posudek, musejí být opatřeny titulní stranou, která obsahuje údaj, ke kterému znaleckému posudku přílohy náležejí, a seznam příloh. Písemné přílohy v listinné podobě i s titulní stranou musejí být sešity stejným způsobem jako znalecký posudek podaný v listinné podobě.¹²⁷

C. Znalecký posudek v elektronické podobě

Znalecký posudek lze kromě listinné podoby podat též **v podobě elektronické, avšak pouze se souhlasem zadavatele**.¹²⁸ Takový souhlas nemusí být písemný a postačí, když ho zadavatel udělí ústně.

Znalecký posudek zpracovaný v elektronické podobě musí mít všechny náležitosti stanovené ZnalZ a vyhláškou o znalecké činnosti (viz výše) **s výjimkou otisku znalecké pečeti podle § 28**

¹²⁴ Viz § 28 odst. 7 ZnalZ. Při podání znaleckého posudku ústně do protokolu se uvedou též údaje, které jsou předmětem znalecké doložky.

¹²⁵ Tímto seznamem je od 1. ledna 2021 Seznam znalců vedený Ministerstvem spravedlnosti České republiky.

¹²⁶ Viz § 48 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹²⁷ Viz § 50 odst. 1 a 2 tamtéž.

¹²⁸ Viz § 27 odst. 1 ZnalZ.

odst. 2 písm. j) ZnalZ¹²⁹ a čísla a celkového počtu vyhotovení posudku¹³⁰. Níže proto jsou popsány toliko specifické náležitosti posudku zpracovávaného v elektronické podobě.

Pokud se znalecký posudek podává v elektronické podobě, znalec jej zpracuje **ve formátu PDF/A**.¹³¹ Každé vyhotovení znaleckého posudku v elektronické podobě musí být **podepsáno kvalifikovaným elektronickým podpisem**, musí být k němu připojen certifikát pro elektronický podpis, na kterém je kvalifikovaný elektronický podpis založen a který obsahuje jméno znalce nebo název znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu a označení „znalec“, „znalecká kancelář“ nebo „znalecký ústav“, a tento posudek musí být **opatřen kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem**.¹³² Certifikát, na kterém je založeno elektronické časové razítko, musí mít platnost nejméně 5 let ode dne vyhotovení znaleckého posudku.¹³³

Pokud certifikát, na kterém je založeno kvalifikované elektronické časové razítko, pozbyde platnosti před uplynutím doby, po kterou má znalec povinnost uchovat se všemi náležitostmi znalecký posudek podaný v elektronické podobě, opatří se znalecký posudek kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem opakovaně.¹³⁴

Písemné přílohy v elektronické podobě a titulní strana musejí být zpracovány ve stejném formátu a podepsány a opatřeny certifikátem pro elektronický podpis a kvalifikovaným časovým razítkem stejně jako znalecký posudek podaný v elektronické podobě. Elektronické přílohy, které nejsou písemnostmi, se zachytí na trvalém nosiči dat způsobem znemožňujícím jejich pozměnění nebo smazání. Znalec zpracuje titulní stranu k těmto přílohám v elektronické podobě, zachytí ji na téže trvalém nosiči dat jako přílohy a opatří ji podpisem, certifikátem a kvalifikovaným časovým razítkem.¹³⁵

3.6 Znalečné a jeho vyúčtování

Znalečným se pro účely ZnalZ a vyhlášky o znalečném rozumí souhrnná částka (i) **odměny znalce**, (ii) **náhrady hotových výdajů** a (iii) **náhrady za ztrátu času** včetně času stráveného na cestě.¹³⁶ Definici a obecnou úpravu znalečného, výši a způsob určení znalečného, způsob vyúčtování znalečného a rozsah snížení, odepření nebo zvýšení odměny za výkon znalecké činnosti upravují § 30 a násl. ZnalZ a vyhláška o znalečném.

¹²⁹ Splnění této podmínky v případě znaleckého posudku v elektronické podobě je *de facto* technicky neproveditelné.

¹³⁰ Viz § 39 odst. 1 písm. f) *a contrario* vyhlášky o znalecké činnosti. Uvedení tohoto údaje se vyžaduje pouze v případě znaleckých posudků podávaných v listinné podobě.

¹³¹ Viz § 49 odst. 1 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹³² Viz § 27 odst. 2 ZnalZ.

¹³³ Pro splnění této podmínky stačí, bude-li posudek během této pětileté doby přetištěn novějším elektronickým časovým razítkem tak, aby byla zachována kontinuita razítek a integrita dokumentu.

¹³⁴ Viz § 49 odst. 2 vyhlášky o znalecké činnosti.

¹³⁵ Viz § 50 odst. 3 a 4 tamtéž.

¹³⁶ Viz § 30 ZnalZ.

A. Odměna znalce

Znalci náleží za výkon znalecké činnosti odměna. Odměna za výkon znalecké činnosti se **v případě soukromých zadavatelů zásadně řídí smlouvou s tímto zadavatelem**,¹³⁷ přičemž není-li odměna sjednána smluvně, určí se podle příslušných ustanovení ZnalZ a vyhlášky o znalečném. Je-li zadavatelem **orgán veřejné moci**, odměna se **vždy určí podle vyhlášky**.¹³⁸

Odměna se určí podle množství účelně vynaložené práce a odborné náročnosti vyžadované k provedení znaleckého úkonu.¹³⁹ Určenou odměnu lze zvýšit, je-li znalecký posudek mimořádně obtížný, nebo je-li nutné urychlené zpracování znaleckého posudku.¹⁴⁰ Určená odměna se může **přiměřeně krátit**, jestliže úkon nebyl proveden v souladu s požadavky uvedenými v § 28 ZnalZ nebo ve stanovené lhůtě.¹⁴¹ Jde-li o zvláště závažný případ nekvalitního provedení úkonu, může zadavatel určenou **odměnu zcela odepřít**. To platí i v případě sjednané odměny, pokud si strany neujednaly něco jiného.¹⁴²

Pokud se hranice sazby časové odměny nebo odměna zvyšují nebo snižují podle více ustanovení vyhlášky o znalečném, **vypočte se nejprve celková procentní míra zvýšení nebo snížení** a podle ní se hranice sazby odměny nebo odměna upraví.

¹³⁷ Viz § 31 odst. 2 ZnalZ. Smluvní odměna musí být písemně sjednána před započítáním výkonu znalecké činnosti, a to tak, aby žádným způsobem nezávisela na výsledku této činnosti. Znalec ve znaleckém posudku povinně uvede, zda byla smluvní odměna sjednána.

¹³⁸ Viz § 31 odst. 2 věta za středníkem ZnalZ. Odměna (ať již smluvní nebo vyhlášková) se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec, plátce daně z přidané hodnoty, povinen uplatnit podle zákona o dani z přidané hodnoty.

¹³⁹ Při určování výše časové odměny v rámci rozmezí sazby se posuzuje odborná náročnost vyžadovaná k vykonání znalecké činnosti. Při posuzování odborné náročnosti vyžadované k vykonání znalecké činnosti se hodnotí zejména povaha a rozsah znalecké činnosti, stupeň odborné kvalifikace potřebné k vykonání znalecké činnosti, a zda znalecká činnost spočívala v přezkoumání znaleckého posudku jiného znalce (viz § 4 odst. 1 a 2 vyhlášky o znalečném). Při provádění zkoušky pomocí speciálního zařízení, laboratorního postupu, nebo jiného často se opakujícího jednoduchého úkonu, který spočívá v odborném zjišťování v podstatě stejných či obdobných skutečností, se hranice sazby časové odměny **snižují o 20 %** (viz § 3 odst. 2 vyhlášky o znalečném).

¹⁴⁰ Pokud je znalecký posudek mimořádně obtížný, lze odměnu **zvýšit až o 20 %**. Pokud je nutné urychlené zpracování znaleckého posudku, lze odměnu **zvýšit až o 50 %** (viz § 7 odst. 1 a 2 vyhlášky o znalečném). Pokud je nutné vykonat znaleckou činnost v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noční době určené podle zákoníku práce, hranice sazby časové odměny lze **zvýšit až o 50 %** (viz § 3 odst. 1 vyhlášky o znalečném).

¹⁴¹ Pokud znalec neprovedl znalecký úkon v souladu s požadavky stanovenými v § 28 ZnalZ nebo ve stanovené lhůtě, lze odměnu **krátit až o 50 %**. Pokud jde o zvláště závažný případ nekvalitního provedení znaleckého úkonu, lze odměnu **krátit o více než 50 % nebo zcela odepřít** (viz § 8 odst. 1 a 2 vyhlášky o znalečném).

¹⁴² ZnalZ v ustanovení § 31 odst. 5 explicitně stanoví právo smluvních stran kontrahujících ve věci výkonu znalecké činnosti se smluvně odchýlit od ustanovení ZnalZ, resp. zcela vyloučit aplikaci ustanovení o krácení a odepření odměny znalci. Toto ustanovení je proto nutné považovat za speciální vůči úpravě kontraktace obsažené v ObčZ a v daném případě tedy není třeba provádět tzv. test kogentnosti.

B. Náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času

Nebylo-li výslovně sjednáno jinak, má znalec právo na **náhradu hotových výdajů**, které účelně vynaložil k provedení úkonu, a na **náhradu za ztrátu času** včetně **času stráveného na cestě**¹⁴³ v přímé souvislosti s úkonem.¹⁴⁴ Jiné náklady znalce, zejména náklady na běžné administrativní práce, jsou zahrnuty v odměně.¹⁴⁵

Jestliže znalec přibral konzultanta, má znalec nárok na **náhradu hotových výdajů konzultanta** s tím spojených a na náhradu za ztrátu času konzultanta včetně času stráveného na cestě v přímé souvislosti s úkonem.

Náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času se znalci poskytuje **na základě předložených dokladů**, přičemž nestanoví-li vyhláška o znalečném výslovně jinak, znalci náleží náhrada hotových výdajů v doložené výši.¹⁴⁶ Výjimku z tohoto pravidla představují například paušální náhrady (viz dále) či náhrada cestovních výdajů, která znalci náleží ve výši určené podle právních předpisů upravujících cestovní náhrady.¹⁴⁷ Pokud znalec použije silniční motorové vozidlo bez souhlasu zadavatele znaleckého posudku, náleží mu náhrada jízdních výdajů ve výši určené pro hromadnou dopravu.

Pokud je nutné provést úkon v místě, které není sídlem znalce, náleží mu náhrada za ztrátu času stráveného na cestě do toho místa a zpět a čekáním na provedení úkonu.¹⁴⁸

Za některé výdaje náleží znalci tzv. **paušální náhrada**. Seznam hotových výdajů, za které znalci náleží paušální náhrada, a výše těchto paušálních náhrad za hotové výdaje jsou stanoveny v příloze č. 2 k vyhlášce o znalečném.¹⁴⁹ Pokud však znalec osvědčí okolnosti svědčící pro to, aby

¹⁴³ Nemá-li znalec sídlo nebo místo trvalého pobytu nebo místo pobytu podle druhu pobytu cizince na území České republiky, považuje se pro účely náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času včetně času stráveného na cestě za sídlo znalce kontaktní adresa na území České republiky (viz § 32 odst. 6 ZnalZ).

¹⁴⁴ Viz § 32 odst. 1 ZnalZ. Náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času včetně času stráveného na cestě podle se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec, plátce daně z přidané hodnoty, povinen uplatnit podle zákona o dani z přidané hodnoty. Náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času včetně času stráveného na cestě se podle zákona o dani z přidané hodnoty zahrnují jako vedlejší výdaje do základu daně, kterou je znalec, plátce daně z přidané hodnoty, povinen z náhrady hotových výdajů a z náhrady za ztrátu času včetně času stráveného na cestě uplatnit podle zákona o dani z přidané hodnoty.

¹⁴⁵ Jinými náklady znalce jsou zejména náklady spojené s povinným pojištěním znalce, s obstaráním odpovídajícího materiálně technického zázemí a přístrojového vybavení, náklady vynaložené na přípravné a administrativní práce, či náklady na úhradu daně kromě částky odpovídající dani z přidané hodnoty, o kterou se zvyšuje znalečné (viz § 10 odst. 3 vyhlášky o znalečném).

¹⁴⁶ Viz § 10 odst. 2 a § 11 odst. 2 vyhlášky o znalečném.

¹⁴⁷ Ke dni vydání tohoto materiálu se jedná o vyhlášku č. 589/2020 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad. Ministerstvo práce a sociálních věcí přitom úpravu těchto sazeb pravidelně novelizuje, a to zpravidla k 1. lednu každého následujícího roku.

¹⁴⁸ Viz § 14 až 16 vyhlášky o znalečném.

¹⁴⁹ Viz § 13 odst. 1 tamtéž.

náhrada za hotový výdaj **nebyla určena paušální částkou**, nebo pokud tyto okolnosti vyjdou najevo jinak, určí se náhrada ve výši doložené znalcem.¹⁵⁰

C. Vyúčtování znalečného

Vyúčtování znalečného musí být přehledné a přezkoumatelné.¹⁵¹ Znalec ve vyúčtování znalečného uvede alespoň **údaje uvedené v § 17 vyhlášky o znalečném**.¹⁵² Znalec musí připojit k vyúčtování znalečného doklady, kterých se dovolává ve vyúčtování.

Byl-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, je znalec povinen vyúčtovat znalečné **zároveň s podáním znaleckého posudku**. Orgán veřejné moci, který rozhodl o ustanovení znalce, rozhodne o znalečném bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od doručení vyúčtování. Znalečné se **uhradí bez zbytečného odkladu** po právní moci rozhodnutí o znalečném, **nejpozději do 15 dnů**.¹⁵³ Orgán veřejné moci může v odůvodněných případech rovněž poskytnout znalci přiměřenou **zálohu na odměnu a náhrady**.¹⁵⁴

Znalec, který v rozporu s § 31, 32 nebo 34 ZnalZ vyúčtuje vyšší znalečné, se může dopustit přestupku podle **§ 39 odst. 1 písm. o) ZnalZ**. Vznik přestupkové odpovědnosti však pochopitelně **není automaticky spojen s pouhou skutečností**, že orgán veřejné moci coby zadavatel znaleckého posudku **pokrátí odměnu či náhrady vyúčtované znalcem**.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Viz § 13 odst. 3 vyhlášky o znalečném.

¹⁵¹ Viz § 17 odst. 1 tamtéž.

¹⁵² S ohledem na povahu tohoto materiálu se jeví jako nadbytečné zde tyto poměrně podrobné údaje rozepisovat.

¹⁵³ Viz § 34 ZnalZ.

¹⁵⁴ Viz § 33 ZnalZ.

¹⁵⁵ Skutková podstata uvedeného přestupku směřuje k vyúčtování zkresleného znalečného, které neodpovídá skutečně odvedené práci znalce a jeho náhradám. Pouhý fakt, že jiný orgán veřejné moci pokrátí znalečné, tak nemůže bez dalšího založit přestupkovou odpovědnost znalce, neboť Ministerstvo spravedlnosti v rámci přestupkového řízení není vázáno právním názorem jiného správního orgánu a musí samostatně posoudit, zda se v konkrétním případě skutečně jednalo o znalečné vyšší.

IV. Výkon dohledu a přestupková odpovědnost

4.1 Dohled nad výkonem znalecké činnosti

Další z novinek, které přináší ZnalZ, je centralizace veškeré působnosti na úseku znalecké činnosti a koncentrace dohledových a jiných pravomocí v rukou Ministerstva spravedlnosti. Od 1. ledna 2021 tedy Ministerstvo spravedlnosti:

- a) rozhoduje ve věcech výkonu znalecké činnosti a ve věcech žádostí o zápis do seznamu znalců;¹⁵⁶
- b) vykonává dohled nad výkonem znalecké činnosti;¹⁵⁷ a
- c) projednává přestupky podle ZnalZ.¹⁵⁸

V rámci výkonu dohledu Ministerstvo spravedlnosti prověřuje, zda znalci postupují v souladu se ZnalZ, právními předpisy vydanými k jeho provedení a obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví.

Ministerstvo spravedlnosti je přitom oprávněno **posuzovat věcnou správnost znaleckého posudku**.¹⁵⁹ Při posuzování věcné správnosti znaleckého posudku ministerstvo kontroluje zejména, zda znalec při zpracování posudku postupoval s odbornou péčí, včetně toho, zda je posudek v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví (viz výše).

K výkonu svých dohledových pravomocí disponuje ministerstvo celou řadou právních nástrojů:

- ministerstvo si může náhodně vyžádat vybrané posudky znalce za účelem kontroly;¹⁶⁰
- pro účely posouzení skutečností, které mají vliv na trvání oprávnění vykonávat znaleckou činnost, je ministerstvo oprávněno nahlížet do částí soudního nebo správního spisu, které tyto skutečnosti obsahují, jestliže nevyplývají z pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu.;¹⁶¹
- ministerstvo průběžně monitoruje aktivitu znalce dle evidence posudků;¹⁶²

¹⁵⁶ Viz § 3 ZnalZ.

¹⁵⁷ Viz § 35 odst. 1 ZnalZ.

¹⁵⁸ Viz § 42 odst. 1 ZnalZ.

¹⁵⁹ Viz § 35 odst. 2 ZnalZ.

¹⁶⁰ Viz § 35 odst. 3 ZnalZ.

¹⁶¹ Viz § 35 odst. 6 ZnalZ.

¹⁶² Srov. § 29 odst. 5 a 7 a § 35 odst. 4 a 5 ZnalZ.

- ministerstvo si může vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů v případě existence důvodného podezření, že znalec přestal splňovat podmínky pro výkon znalecké činnosti;¹⁶³
- v rámci provedení kontroly má ministerstvo další oprávnění podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), a to včetně oprávnění vyžadovat součinnost od jiných kontrolních orgánů;¹⁶⁴
- na ministerstvo se rovněž nevztahuje povinnost mlčenlivosti znalce a znalec se této povinnosti nemůže vůči ministerstvu dovolávat.¹⁶⁵

Při výkonu dohledu Ministerstvu spravedlnosti dále asistuje tzv. **oznamovací povinnost jiných orgánů veřejné moci**.¹⁶⁶ Zjistí-li tedy jakýkoliv orgán veřejné moci skutečnosti nasvědčující tomu, že v souvislosti s výkonem znalecké činnosti došlo k porušení ZnalZ nebo jiného zákona, **musí to bez zbytečného odkladu oznámit Ministerstvu spravedlnosti**.

Orgán činný v trestním řízení musí rovněž neprodleně vyrozumět Ministerstvo spravedlnosti o vydání usnesení o zahájení trestního stíhání nebo o vzetí znalce do vazby. Orgán veřejné moci dále musí bez zbytečného odkladu poskytnout Ministerstvu spravedlnosti opis rozhodnutí ve věcech, které mají vliv na trvání oprávnění vykonávat znaleckou.

Pro úplnost lze uvést, že přestože od 1. ledna 2021 je účinný ZnalZ, přechodná ustanovení tohoto zákona stanovují výjimku z jeho časové působnosti. Tak kupříkladu **řízení o jmenování znalce nebo zápisu znaleckého ústavu**, která nebyla pravomocně skončena do 1. ledna 2021, **se dokončí podle zákona č. 36/1967 Sb.**¹⁶⁷ Stejně tak **řízení o přestupku**, která nebyla pravomocně skončena do 1. ledna 2021, se dokončí podle zákona č. 36/1967 Sb..¹⁶⁸

4.2 Přestupková odpovědnost znalce

Odpovědnost znalců za přestupky v souvislosti s výkonem znalecké činnosti kromě ZnalZ upravuje zejména **PřestZ**. Podle § 5 PřestZ se přestupkem rozumí společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. Ke vzniku přestupkové odpovědnosti se tedy kromě naplnění skutkové podstaty konkrétního přestupku stanoveného zákonem vyžaduje také **složka společenské škodlivosti** a jako přestupek proto nelze postihnout jednání, které je společenské škodlivosti prosté.¹⁶⁹

¹⁶³ Viz § 35 odst. 7 ZnalZ.

¹⁶⁴ Viz § 25 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

¹⁶⁵ Viz § 20 odst. 3 ZnalZ.

¹⁶⁶ Viz § 36 ZnalZ.

¹⁶⁷ Viz § 45 odst. 1 ZnalZ.

¹⁶⁸ Viz § 45 odst. 2 ZnalZ.

¹⁶⁹ Za takové jednání však může být znalci uložena **písemná výtka podle § 37 ZnalZ** coby forma postihu mírnějších porušení zákona (viz dále). Dále i přesto, že určité jednání v rozporu s ZnalZ nebude v konkrétním případě

Ačkoliv je od 1. ledna 2021 účinný ZnalZ, v případě projednávání přestupků se s ohledem na obecná ustanovení PřestZ o časové působnosti v některých případech použije stará právní úprava, tj. zákon č. 36/1967 Sb. Podle § 2 odst. 1 PřestZ se odpovědnost za přestupek posuzuje podle zákona účinného v době spáchání přestupku, přičemž podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, je-li to pro pachatele přestupku příznivější.

Přestupková odpovědnost znalců za přestupky spáchané v souvislosti s výkonem znalecké činnosti je tzv. **odpovědností objektivní**.¹⁷⁰ Ke vzniku přestupkové odpovědnosti znalce se tedy nevyžaduje zavinění ve formě nedbalosti ani úmyslu. Znalec se však **z přestupkové odpovědnosti může liberovat, jestliže prokáže, že vynaložil veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránil**.¹⁷¹ Znalec se však odpovědnosti za přestupek nemůže zprostit, jestliže z jeho strany nebyla vykonávána povinná nebo potřebná kontrola nad fyzickou osobou, která se za účelem posuzování odpovědnosti znalce za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné znalci, nebo nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení přestupku.¹⁷²

Znalec se může dopustit přestupku podle ZnalZ tím, že¹⁷³:

- a) vykoná znaleckou činnost v oboru, odvětví nebo případně specializaci, pro které nemá oprávnění vykonávat znaleckou činnost,
- b) nevykoná znaleckou činnost s odbornou péčí, nezávisle, nestranně, ve sjednané nebo stanovené době nebo osobně,
- c) vykoná činnost znalce v době pozastavení oprávnění vykonávat tuto činnost,
- d) v rozporu s § 16 odst. 5 ZnalZ nesplní svou oznamovací povinnost řádně nebo ve stanovené lhůtě,
- e) v rozporu s § 18 ZnalZ neoznámí zadavateli bezodkladně skutečnost, pro kterou nesmí vykonat znalecký úkon, nebo vykoná znalecký úkon ve věci, v níž měl být vyloučen,
- f) odmítne orgánu veřejné moci provést znalecký úkon v rozporu s § 19 ZnalZ, nebo v rozporu s § 28 odst. 6 odmítne písemný znalecký úkon osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit,
- g) nezachová mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti,
- h) poruší povinnost poučit další osoby o povinnosti mlčenlivosti,
- i) v rozporu s § 24 nesplní svou oznamovací povinnost řádně nebo ve stanovené lhůtě,

posouzeno jako přestupek, skutečnost, že znalec porušil některou ze svých povinností uložených tímto zákonem, stále **může mít relevanci z hlediska zrušení znaleckého oprávnění podle § 14 odst. 1 písm. e) ZnalZ**, podle něhož Ministerstvo spravedlnosti musí rozhodnout o zrušení znaleckého oprávnění, pokud znalec závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje povinnost stanovenou ZnalZ.

¹⁷⁰ Viz § 23 odst. 1 ve spojení s § 20 a 21 PřestZ.

¹⁷¹ Viz § 21 odst. 1 ve spojení s § 23 odst. 1 PřestZ.

¹⁷² Viz § 21 odst. 2 ve spojení s § 23 odst. 1 PřestZ. Takovou osobou, jejíž jednání je znalci přičitatelné, typicky může být konzultant přibráný k posuzování zvláštních otázek.

¹⁷³ Viz § 39 odst. 1 ZnalZ. Stejně skutkové podstaty se aplikují i na znaleckou kancelář a znalecký ústav.

- j) nevyhotoví stejnopis znaleckého posudku předloženého v listinné podobě nebo jej neuchová po dobu alespoň 10 let,
- k) nezajistí, aby znalecký posudek obsahoval veškeré požadované náležitosti,
- l) neoprávněně opatří znaleckou pečetí listinu, která není znaleckým posudkem,
- m) nezapisuje údaje do evidence posudků nebo je v rozporu s § 29 odst. 3 ZnalZ nezapisuje řádně,
- n) sjedná smluvní odměnu v rozporu s § 31 odst. 3 ZnalZ,
- o) vyúčtuje vyšší znalečné.

Za přešupek lze znalci uložit¹⁷⁴:

- pokutu **do 75 000 Kč**, jde-li o přešupek podle § 39 odst. 1 písm. d), m) až o) ZnalZ;
- pokutu **do 250 000 Kč**, jde-li o přešupek podle § 39 odst. 1 písm. f), i), k) nebo l) ZnalZ;
- pokutu **do 500 000 Kč**, jde-li o přešupek podle § 39 odst. 1 písm. a) až c), e), g), h) nebo j) ZnalZ.

Ten, kdo znalecký posudek zpracoval, a ten, kdo se podílel na zpracování znaleckého posudku, **může být spolupachatelem přešupku** podle § 39 odst. 1 písm. a), b), e) a k) ZnalZ. S ohledem na zásadu souběžné (nezávislé) odpovědnosti fyzických a právnických osob¹⁷⁵ tak znalec zpracovavší posudek ve znalecké kanceláři či znaleckém ústavu **může být odpovědný za přešupek jako spolupachatel vedle kanceláře nebo ústavu coby hlavního pachatele**.¹⁷⁶ Skutečnost, že znalec vykonává činnost ve znalecké kanceláři či znaleckém ústavu, tohoto znalce tedy nemůže zbavit přešupkové odpovědnosti a znalec může být za výkon své činnosti nadále odpovědný i osobně.

Přešupková odpovědnost znalce zaniká mimo jiné **uplynutím promlčecí doby, která činí 5 let ode dne, kdy byl přešupek spáchán**.¹⁷⁷ Byla-li promlčecí doba přerušena, odpovědnost zaniká **nejpozději 7 let od jeho spáchání**.¹⁷⁸ Do promlčecí doby přešupku podle § 39 odst. 1 písm. a), b) a k) ZnalZ a přešupku podle § 40 odst. 1 písm. a) a g) ZnalZ se nezapočítává doba, po kterou se vede řízení před orgánem veřejné moci, ve kterém byl znalecký posudek předložen jako důkaz.¹⁷⁹

¹⁷⁴ Za přešupek může být uložen i jiný trest stanovený § 35 PřestZ, typicky napomenutí, které však nemůže být uloženo společně s pokutou (srov. § 36 PřestZ).

¹⁷⁵ Srov. § 20 odst. 7 PřestZ.

¹⁷⁶ Srov. § 11 a § 12 písm. b) PřestZ.

¹⁷⁷ Viz § 42 odst. 2 ZnalZ. Promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni spáchání přešupku, přičemž dnem spáchání přešupku se rozumí den, kdy došlo k ukončení jednání, kterým byl přešupek spáchán. Je-li znakem přešupku účinek, promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy takový účinek nastal. U pokračujícího přešupku počíná promlčecí doba běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu dílčímu útoku (srov. § 31 odst. 1 a 2 PřestZ). V některých případech se promlčecí doba staví či přerušuje (viz § 32 PřestZ).

¹⁷⁸ Viz § 42 odst. 2 ZnalZ. Jedná se o tzv. objektivní promlčecí dobu.

¹⁷⁹ Viz § 42 odst. 3 ZnalZ.

Údaj o pravomocném rozhodnutí, kterým byl znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav uznán vinným ze spáchání přestupku, **zaznamená ministerstvo do seznamu znalců**, a to i v případě, že došlo k pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost nebo zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost.¹⁸⁰

Pro úplnost lze uvést, že i v případě, kdy se odpovědnost za přestupek znalce posuzuje podle zákona č. 36/1967 Sb., **nelze již znalci uložit trest zrušení oprávnění**, neboť podle PřestZ lze pachateli uložit vždy jen takový druh správního trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o přestupku rozhoduje.¹⁸¹ Znalecké **oprávnění však může být zrušeno v samostatném řízení podle § 14 odst. 1 písm. e) ZnalZ**, podle něhož Ministerstvo spravedlnosti musí rozhodnout o zrušení oprávnění, pokud znalec závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje povinnost stanovenou ZnalZ.

Závěrem se sluší rovněž zmínit, že drobné nedostatky ve výkonu znalecké činnosti a drobné poklesky v chování související s výkonem znalecké činnosti, které nedosahují intenzity přestupku, Ministerstvo spravedlnosti může znalci **písemně vytknout**.¹⁸² Výtka nemá povahu správního trestu ukládaného za přestupek a nachází se tedy mimo režim přestupkové odpovědnosti ve smyslu PřestZ. Písemná výtka se zaznamenává jako neveřejný údaj do seznamu znalců, přičemž údaj o uložení výtce se v seznamu znalců vede po dobu 3 let. Skutečnost, že znalci byla v minulosti udělena výtka, musí ministerstvo **zohlednit při stanovení druhu a výměry správního trestu za přestupek**.¹⁸³

¹⁸⁰ Viz § 42 odst. 5 ZnalZ.

¹⁸¹ Viz § 2 odst. 6 PřestZ.

¹⁸² Viz § 37 ZnalZ.

¹⁸³ Viz § 42 odst. 4 ZnalZ.

V. Procesní aspekty výkonu znalecké činnosti

5.1 Trestní řízení

Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení *odborné vyjádření*.¹⁸⁴ Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, musí orgán činný v trestním řízení **přibrat znalce**. V přípravném řízení přibírá znalece ten orgán činný v trestním řízení, jenž považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu.¹⁸⁵ Jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat znalce dva, přičemž dva znalce je třeba přibrat vždy, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvol.¹⁸⁶

Znalec musí být v předvolání **upozorněn na následky nedostavení**¹⁸⁷ a na povinnost bez odkladu oznámit skutečnosti, pro které by byl vyloučen nebo které mu jinak brání být ve věci činný jako znalec. Znalec musí být též poučen o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi a vědomě nepravdivého znaleckého posudku.¹⁸⁸ Znalci, který je pověřen úkonem, se **musejí poskytnout potřebná vysvětlení ze spisu a musejí se vymežit jeho úkoly**.¹⁸⁹ Soud má povinnost součinnosti se znalcem, přičemž takové součinnosti se znalec musí před soudem dovolat. Znalec se tedy zejména musí obrátit se žádostí o uložení / prosazení povinnosti součinnosti na soud, což ovšem přichází v úvahu teprve v situaci, kdy znalec některé podklady (tj. zdroje dat, sebrání dat či jejich vytvoření) nemůže obstarat sám. **Opatřování podkladů je primárně odpovědností samotného znalce**. Potřebuje-li však znalec podklady, které jsou svou povahou samostatný důkaz, je **povinen požádat o jejich provedení orgán veřejné moci, resp. soud** (viz dále).

V případě, že se znalec nemůže z vážných důvodů dostavit k soudu, ačkoli byl řádně předvolán, je povinen soudu adresovat **řádnou a včasnou omluvu**. Znalec, který bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle TŘ, může být předsedou senátu a v přípravném řízení státním zástupcem nebo policejním orgánem **potrestán pořádkovou pokutou do 50 000 Kč**.¹⁹⁰ Znalec se může rovněž vystavit nebezpečí, že bude před

¹⁸⁴ Odborné vyjádření ve smyslu § 105 odst. 1 věty první TŘ není znaleckým úkonem a jeho podání se tedy nepovažuje za výkon znalecké činnosti.

¹⁸⁵ Viz § 105 odst. 1 TŘ. O přibrání znalce se vyzoomí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyzoomí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla.

¹⁸⁶ Viz § 105 odst. 4 a srov. § 115 TŘ. K prohlídce a pitvě mrtvoly nesmí být přibrán jako znalec ten lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která smrti bezprostředně předcházela.

¹⁸⁷ Srov. § 66 TŘ.

¹⁸⁸ Doložka znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, musí v některých případech být součástí posudku (viz výše). To se vztahuje i na znalce, který podal posudek na základě žádosti některé strany podle § 89 odst. 2 TŘ.

¹⁸⁹ Viz § 107 odst. 1 věta první TŘ.

¹⁹⁰ Viz § 66 odst. 1 TŘ.

soud či jiný orgán činný v trestním řízení **předveden**.¹⁹¹ Znalci může být v důsledku nedostavení se k soudu bez řádné a včasné omluvy rovněž kráceno znalečné.¹⁹²

Při konzultaci zadání znaleckého posudku, jakožto i při jeho samotném zpracování, doplňování, stvrzování, vysvětlování a provádění dalších znaleckých úkonů znalec musí vždy **důsledně dbát toho, že mu nepřísluší provádět hodnocení důkazů a řešit právní otázky**. Ačkoliv si tedy znalec zásadně obstarává podklady pro zpracování znaleckého posudku sám, v případě podkladů, které jsou svou povahou samostatným důkazem, je znalec **povinen požádat o jejich provedení orgán veřejné moci** (zejm. soud).¹⁹³ Zásada zákazu hodnocení důkazů znalcem se dále projevuje i v tom, že **je-li podání posudku závislé na určitém hodnocení důkazů** již vznesených před soudem, znalec musí svůj **závěr v posudku vyslovit podmínečně, popř. alternativně**.

Povahu samostatného důkazu, který si znalec **nesmí jako podklad obstarat samostatně**, mají zejména:

- a) výslech obviněného (resp. opatření tohoto výslechu);
- b) výslech svědka (resp. opatření tohoto výslechu);
- c) ohledání místa spáchání trestného činu;
- d) vyšetřovací pokus; či
- e) rekonstrukce.

Pokud se v rámci předběžného projednání zadání znaleckého posudku znalec neshodne s orgánem činným v trestním řízení, který na svém zadání trvá, znalec je povinen i přesto podle svých nejlepších schopností **zodpovědět položené otázky, není-li důvod pro odmítnutí podání znaleckého úkonu**. Znalec tedy nesmí položené odborné otázky sám přeformulovat a ani odmítnout posudek z jiného důvodu, než z těch stanovených v § 19 ZnalZ.

Jednání před soudy je ústní, přičemž důkaz výpovědi znalce se provádí zpravidla tak, že se znalec **vyslychá**.¹⁹⁴ Vypracoval-li znalec posudek písemně, stačí, aby se **při výslechu naň odvolal a jej stvrdil**. Nebyl-li posudek vypracován písemně, nadiktuje jej znalec při výslechu do protokolu. Bylo-li přibráno více znalců, kteří dospěli po vzájemné poradě k souhlasným závěrům, podá za všechny posudek ten z nich, jehož sami k tomu určili; různí-li se závěry znalců, je třeba vyslechnout každého zvlášť. V přípravném řízení lze od výslechu znalce upustit,

¹⁹¹ Srov. § 98 a § 183 TŘ.

¹⁹² Viz § 8 vyhlášky o znalečném.

¹⁹³ Viz § 107 odst. 1 TŘ. Je-li toho k podání posudku třeba, dovolí se znalci nahlédnout do spisů nebo se mu spisy zapůjčí. Může mu být též dovoleno, aby byl přítomen při výslechu obviněného a svědků a aby jim kladl otázky vztahující se na předmět znaleckého vyšetřování. V odůvodněných případech se znalci umožní, aby se zúčastnil provedení i jiného úkonu trestního řízení, pokud takový úkon má význam pro vypracování znaleckého posudku. Znalec může též navrhnout, aby byly jinými důkazy napřed objasněny okolnosti potřebné k podání posudku. Znalec přibrávaný k podání znaleckého posudku o příčině smrti nebo o zdravotním stavu zemřelé osoby je oprávněn vyžadovat zdravotnickou dokumentaci týkající se takové osoby; v ostatních případech může zdravotnickou dokumentaci vyžadovat za podmínek stanovených zvláštním zákonem.

¹⁹⁴ Viz § 2 odst. 11 TŘ.

nemá-li policejní orgán ani státní zástupce o spolehlivosti a úplnosti písemně podaného znaleckého posudku pochybnosti.¹⁹⁵

Výši znalečného **určí orgán činný v trestním řízení**, který znalce, znaleckou kancelář nebo znalecký ústav k podání znaleckého posudku přibral, a to v souladu se ZnalZ a vyhláškou o znalečném. Nesouhlasí-li orgán činný v trestním řízení s výší vyúčtovaného znalečného, musí rozhodnout usnesením. Proti usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.

Znalec může odmítnout podání znaleckého posudku z důvodů uvedených ve ZnalZ a také z důvodů uvedených v § 99 a 100 TŘ. O vyloučení znalce **rozhodne orgán činný v trestním řízení, který jej k podání znaleckého posudku přibral**, a v řízení před soudem **předseda senátu**.¹⁹⁶ V trestním řízení nemůže být obhájcem advokát, který v něm podává znalecký posudek.¹⁹⁷ Při hlavním líčení a veřejném zasedání nemůže být zmocněncem ten, kdo je k němu předvolán jako znalec.¹⁹⁸

K podání znaleckého posudku může orgán činný v trestním řízení přibrat také **znaleckou kancelář**. Znalecká kancelář, která byla přibrána k podání znaleckého posudku, podá znalecký posudek písemně. V něm označí znalce, který posudek vypracoval a může být v případě potřeby jako znalec vyslechnut. Je-li třeba přibrat znalce dva, může znalecký posudek podat jedna znalecká kancelář, ale znalecký posudek musí vypracovat dva znalci.¹⁹⁹ Ve výjimečných, zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může policejní orgán nebo státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu přibrat **znalecký ústav** k podání znaleckého posudku nebo **přezkoumání posudku podaného znalcem**. Znalecký ústav rovněž podá posudek písemně. V něm označí osobu nebo osoby, které posudek vypracovaly a mohou

¹⁹⁵ Viz § 108 TŘ. Výslech znalce lze rovněž provést prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 111a TŘ.

¹⁹⁶ Viz § 105 odst. 2 TŘ. Při vyžadování odborného vyjádření orgán činný v trestním řízení zváží, zda osoba, od níž odborné vyjádření vyžaduje, s ohledem na svůj poměr k obviněnému, jiným osobám zúčastněným na trestním řízení nebo poměr k věci není podjatá. Proti osobě znalce lze vznést námitky z důvodu podjatosti, pro který je vyloučen z podání znaleckého posudku podle zvláštního zákona. Vedle toho lze vznést námitky proti odbornému zaměření znalce nebo proti formulaci otázek položených znalci. V přípravném řízení důvodnost takových námitek posoudí státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu soudu, před kterým se v době oznámení námitky vede řízení; jsou-li námitky uplatněny v rámci opravného prostředku, posoudí je orgán, kterému přísluší o opravném prostředku rozhodnout. Vyhoví-li tento orgán námitkám a důvody pro vyžádání znaleckého posudku trvají, učiní opatření k vyžádání znaleckého posudku buď jiným znalcem, nebo podle jinak formulovaných otázek; v opačném případě oznámí osobě, která námitky vznesla, že neshledal k takovému postupu důvody. Stanovisko k námitkám uplatněným v rámci opravného prostředku zpravidla tvoří součást odůvodnění rozhodnutí o takovém opravném prostředku.

¹⁹⁷ Viz § 35 odst. 3 TŘ.

¹⁹⁸ Viz § 50 odst. 2 TŘ.

¹⁹⁹ Viz § 109a odst. 1 TŘ. Ustanovení § 105 až 109 TŘ se jinak přiměřeně použijí i na znalecké kanceláře a na znalce, kteří znalecký posudek vypracovali.

být v případě potřeby jako znalci vyslechnuty.²⁰⁰ Je-li třeba přibrat znalce dva, může znalecký posudek podat jeden znalecký ústav, ale znalecký posudek musí vypracovat dvě osoby.²⁰¹

5.2 Občanské soudní řízení

Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci *odborné vyjádření*. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, **ustanoví soud znalce**.²⁰² Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek.²⁰³ Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může soud ustanovit k podání znaleckého posudku státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost.²⁰⁴

Soud znalce zásadně vyslechne, může mu však rovněž uložit, aby posudek vypracoval písemně. Místo výslechu znalce se soud v odůvodněných případech může spokojit s písemným posudkem znalce.²⁰⁵ Jestliže **znalecký posudek předložený účastníkem řízení** má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, postupuje se při provádění tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem. Soud umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, **nahlédnout do spisu** nebo mu jinak **umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku**.²⁰⁶

Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, soud **požádá znalce o vysvětlení**. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem. Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může soud ustanovit k přezkoumání posudku podaného znalcem státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo znalecký ústav.

Účastníkovi, popřípadě i někomu jinému, může předseda senátu uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba. **Povinnost součinnosti se znalcem** má i sám soud, přičemž znalec se musí se žádostí o uložení / prosazení této povinnosti na soud obrátit. Tento postup ovšem přichází v úvahu teprve v situaci, kdy znalec některé podklady (tj. zdroje dat, sebrání dat či

²⁰⁰ Viz § 110 odst. 1 a 2 TŘ. Takovou osobou nesmí být ten, kdo podal znalecký posudek, který je přezkoumáván znaleckým ústavem.

²⁰¹ Tamtéž. Ustanovení § 105 až 109 TŘ se jinak přiměřeně použijí i na znalecké ústavy a na osoby, které znalecký posudek vypracovaly.

²⁰² Viz § 127 odst. 1 OSŘ.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Viz § 127 odst. 3 OSŘ. Lze očekávat, že v praxi touto institucí zpravidla bude znalecký ústav ve smyslu § 7 ZnalZ (srov. zejména § 110 odst. 1 a 2 TŘ).

²⁰⁵ Viz § 127 odst. 3 OSŘ.

²⁰⁶ Viz § 127a OSŘ.

jejich vytvoření) nemůže obstatat sám. **Opatřování podkladů je primárně odpovědností samotného znalce.** Potřebuje-li však znalec podklady, které jsou svou povahou samostatný důkaz, je povinen **požádat o jejich provedení soud** (viz výše).

Civilní soud může uložit znalci, který **zavinil náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, aby je nahradil účastníkům.**²⁰⁷ Soud může dále uložit znalci, aby **nahradil státu náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, jestliže je zavinil.**²⁰⁸ Nebezpečí uložení náhrady nákladů stran a jejich zástupců se znalec vystavuje zejména v případě zmaření jednání, tedy pokud se znalec **bez řádné a včasné omluvy nedostaví k soudu,** ačkoli byl řádně předvolán.

V případě, že se znalec **bez řádné a včasné omluvy nedostaví k soudu,** ačkoli byl řádně předvolán, se znalec dále vystavuje nebezpečí uložení **pořádkové pokuty až do výše 50 000 Kč.**²⁰⁹ Znalec může rovněž být k soudu **předveden.**²¹⁰ Znalci může být v důsledku nedostavení se k soudu bez řádné a včasné omluvy rovněž **kráceno znalečné.**²¹¹

O vyloučení znalce **rozhoduje předseda senátu.**²¹² Proti jeho usnesení není přípustný opravný prostředek.

5.3 Soudní řízení správní

Znalci se v soudním řízení správním přibírají ze shodných důvodů, jako podle jiných procesních předpisů, a SŘS neobsahuje samostatnou úpravu důvodů pro přibrání znalce. Znalci mají právo na náhradu hotových výdajů a odměny za znaleckou činnost, a to ve výši stanovené vyhláškou o znalečném.²¹³ Náklady spojené s přibráním znalce v tomto případě platí (nikoliv hradí) stát.²¹⁴ Náklady na znalečné jsou součástí nákladů řízení podle § 57 odst. 1 SŘS. O znalečném **rozhoduje předseda senátu.**²¹⁵

Zjistí-li znalec v soudním řízení správním důvody, pro které lze pochybovat o jeho nepodjatosti, **musí tyto důvody sdělit předsedovi senátu.** O vyloučení znalce následně **rozhoduje senát jako celek.**²¹⁶ Namítnout podjatost znalce rovněž může účastník řízení nebo osoba na řízení zúčastněná. Tato námitka musí být uplatněna do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřihlíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí

²⁰⁷ Viz § 147 odst. 2 OSŘ.

²⁰⁸ Viz § 148 odst. 2 OSŘ.

²⁰⁹ Viz § 53 odst. 1 OSŘ. Uloženou pořádkovou pokutu může předseda senátu dodatečně, a to i po skončení řízení, prominout, jestliže to odůvodňuje pozdější chování toho, jemuž byla uložena.

²¹⁰ Viz § 260d odst. 3 OSŘ.

²¹¹ Viz § 8 vyhlášky o znalečném.

²¹² Viz § 17 OSŘ. Ustanovení § 14 odst. 1, § 15, § 15a odst. 1 a 3 a § 16 odst. 3 OSŘ platí přiměřeně.

²¹³ Viz § 58 odst. 2 SŘS.

²¹⁴ Viz § 36 odst. 2 SŘS.

²¹⁵ Viz § 58 odst. 3 SŘS.

²¹⁶ Viz § 8 odst. 4 SŘS. Ustanovení § 8 odst. 3 se užije přiměřeně.

být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. O vyloučení znalce rozhodne senát po jeho vyjádření.²¹⁷

V případě, že se znalec **bez řádné a včasné omluvy nedostaví k soudu**, ačkoli byl řádně předvolán, se znalec vystavuje nebezpečí uložení **pořádkové pokuty až do výše 50 000 Kč**.²¹⁸ Znalec může rovněž být k soudu **předveden**.²¹⁹ Znalci může být v důsledku nedostavení se k soudu bez řádné a včasné omluvy rovněž **kráceno znalečné**.²²⁰

Správní soud může uložit znalci, **aby státu nebo druhému účastníkovi nahradil náklady, které vznikly jeho zaviněním**.²²¹

5.4 Správní řízení

Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, které úřední osoby nemají, a jestliže odborné posouzení skutečností nelze opatřit od jiného správního orgánu, správní orgán usnesením **ustanoví znalce**. Usnesení se oznamuje pouze znalci, přičemž o zamýšleném ustanovení znalce, popřípadě o ustanovení znalce správní orgán vhodným způsobem účastníky vyrozumí. Správní orgán znalci uloží, aby **posudek vypracoval písemně** a předložil mu jej ve lhůtě, kterou současně určí. Správní orgán může znalce také vyslechnout.²²²

Před zahájením řízení lze z moci úřední nebo na požádání toho, kdo by byl účastníkem, zajistit důkaz, je-li důvodná obava, že později jej nebude možno provést vůbec nebo jen s velkými obtížemi, a jestliže lze důvodně předpokládat, že provedení tohoto důkazu může podstatně ovlivnit řešení otázky, která bude předmětem rozhodování. O zajištění důkazu vydá správní orgán usnesení, které se oznamuje osobám, jichž se přímo dotýká. Hrozí-li nebezpečí z prodlení, lze usnesení oznámit i dodatečně s výjimkou oznámení osobám, které musí při provádění úkonu poskytnout osobní součinnost. Má-li být zajištěn důkaz znaleckým posudkem, je postup před zahájením řízení omezen na **ustanovení znalce s tím, že znalecký posudek bude čten, popřípadě znalec vyslechnut až v průběhu řízení**.²²³

Správní orgán předvolá osobu, jejíž osobní účast při úkonu v řízení je k provedení úkonu nutná. Předvolání musí být písemné a doručuje se do vlastních rukou s dostatečným, zpravidla nejméně pětidenním předstihem. V předvolání musí být uvedeno, kdo, kdy, kam, v jaké věci a z jakého důvodu se má dostavit a jaké jsou právní následky v případě, že se nedostaví.

²¹⁷ Viz § 8 odst. 5 SŘS.

²¹⁸ Viz § 44 odst. 1 SŘS. Pokuta může být uložena i opakovaně a může být na odůvodněnou žádost podanou do právní moci rozhodnutí, jímž se řízení končí, usnesením zčásti nebo zcela prominuta.

²¹⁹ Viz § 43 odst. 2 SŘS. Znalec však může být předveden pouze tehdy, byl-li o možnosti předvedení poučen. Předvedení zajistí na náklady předváděného podle žádosti předsedy senátu orgán Policie České republiky nebo, má-li být předveden příslušník ozbrojeného sboru, velitel nebo náčelník tohoto sboru.

²²⁰ Viz § 8 vyhlášky o znalečném.

²²¹ Viz § 60 odst. 6 SŘS.

²²² Viz § 56 SpŘ.

²²³ Viz § 138 odst. 1 a 4 SpŘ.

Předvolaný je povinen dostavit se včas na určené místo; nemůže-li tak ze závažných důvodů učinit, je povinen bezodkladně se s uvedením důvodů správnímu orgánu omluvit.²²⁴ V případě, že se znalec **bez řádné a včasné omluvy nedostaví ke správnímu orgánu**, ačkoli byl řádně předvolán, se znalec dále vystavuje nebezpečí uložení **pořádkové pokuty až do výše 50 000 Kč**.²²⁵ Znalci může být v důsledku nedostavení se k soudu bez řádné a včasné omluvy rovněž **kráceno znalečné**.²²⁶

Na vyloučení znalce se obdobně užijí obecná ustanovení o vyloučení úředních osob pro podjatost, čili **ustanovení § 14 odst. 1 až 5 SpŘ**.

²²⁴ Viz § 59 SpŘ.

²²⁵ Viz § 62 odst. 1 SpŘ. Při stanovení výše pořádkové pokuty dbá správní orgán, aby nebyla v hrubém nepoměru k závažnosti následku a k významu předmětu řízení; pokutu lze ukládat i opakovaně. Účastníkem řízení o uložení pořádkové pokuty je pouze osoba, které má být pořádková pokuta uložena. Prvním úkonem v řízení ve věci uložení pořádkové pokuty je vydání rozhodnutí. Odvolání proti rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty má vždy odkladný účinek. Pravomocně uloženou pořádkovou pokutu může správní orgán, který ji uložil, novým rozhodnutím prominout nebo snížit. Přitom správní orgán přihlédně zejména k tomu, jak osoba, které byla pořádková pokuta uložena, plní svoje procesní povinnosti v dalším průběhu řízení.

²²⁶ Viz § 8 vyhlášky o znalečném.